

Zwervend niet zoekend

Een inventariserend onderzoek naar de opvangmogelijkheden voor Haagse zwerfjongeren

1 Juni 2005
Semra Colak

Voorwoord

Uitgangspunt van dit onderzoek is om door middel van een verkennend en inventariserend onderzoek te analyseren of er voldoende opvanghuizen in Den Haag zijn. De aanleiding hiervoor is dat er sinds 2003 steeds meer zwerfjongeren bij het stimuleringsproject De Gids hebben aangeklopt terwijl het stimuleringsproject De Gids niet specifiek voor zwerfjongeren is.

Zwerfjongeren vormen maatschappelijk gezien een kwetsbare groep. Deze groep jongeren heeft vaak met meervoudige en complexe problematiek te maken. De zwerfjongeren bevinden zich in een vicieuze cirkel. Het ontbreken van het ene heeft invloed op de andere. Dat wil zeggen: geen huis hebben betekent geen werk en /of scholing en andersom .

Vanuit de theorie van Maslov bekeken kan iemand zich verder ontplooiën en ontwikkelen als aan de eerste basisbehoeften zoals wonen, voldoende eten, een veilige plek om zich terug te kunnen trekken, voldaan is. In het geval van zwerfjongeren is dit niet in aanwezig.

De primaire taak van het stimuleringsproject De Gids is jongeren begeleiden naar werk en /of scholing. Omdat zwerfjongeren met meervoudige en complexe problemen te maken hebben liepen de trajectbegeleiders van het stimuleringsproject De Gids tegen verschillende problemen aan. Te lange wachtlijsten bij het regelen van opvang, beperkte capaciteit bij de opvang om jongeren op te vangen, contra- indicaties, de complexe regels bij het aanvragen van een Sociale Dienst uitkering en daklozenuitkering etc.

Deze problematiek is een reden voor het stimuleringsproject De Gids geweest om een opdracht te geven voor een onderzoek.

Dit onderzoek beoogt inzicht te verwerven in welke mate verschillende fenomenen een rol spelen in het ontstaan van zwerven bij jongeren. Er wordt nadruk gelegd op de persoonlijke kenmerken, de gezinsachtergronden van de zwerfjongeren. Ook wordt er nadruk gelegd op de huidige opvanghuizen in Den Haag. Tevens wordt aan het huidige rijksoverheid- en gemeentebestuur voldoende aandacht besteed. De bedoeling van dit onderzoek is om te kijken in welke mate deze fenomenen een rol hebben gespeeld in het ontstaan van het zwerfgedrag van de jongeren.

Gedurende het onderzoek ben ik tot de conclusie gekomen dat het zwerfgedrag van jongeren niet aan een factor verbonden zijn. Het heeft te maken met drie hoofdfactoren. te weten:

- de persoonlijkheidskenmerken van de jongeren zelf en de gezinsachtergronden,
- het niet toereikend zijn van opvangplekken voor zwerfjongeren in Den Haag
- de complexe en onduidelijke wet- en regelgeving ten behoeve van zwerfjongeren.

Via deze weg wil ik mensen bedanken voor hun bijdrage. Ik wil mijn begeleider van de Haagse Hogeschool drs. Peter Ramlal bedanken voor zijn begeleiding. Ook wil ik mijn opdrachtgever van Welzijn Organisatie Centrum (WOC) en Projectmanager Seher Akyol en mijn werkbegeleider John van der Kruk bedanken voor hun enorme ondersteuning en openheid. Speciale dank voor Merel en mijn partner Felix voor hun praktische en morele ondersteuning.

Ik hoop dat dit onderzoek een bijdrage kan leveren aan een nieuw initiatief ten behoeve van zwerfjongeren in Den Haag.

1 juni 2005
Semra Colak

Inhoudsopgave

Voorwoord

1.	Inleiding	5
1.1.	Aanleiding	5
1.2.	Probleemstelling	7
1.2.1.	Deelvragen	7
1.2.2.	Doelstelling	7
1.3.	Opzet van het onderzoek	8
1.3.1.	Literatuur onderzoek	8
	Praktijkonderzoek	8
1.3.2.	Conclusies en aanbevelingen en plan van aanpak	9
1.4.	Leeswijzer	9
2.	Introductie van De Gids	10
2.1.	Stimuleringsproject De Gids	10
2.2.	Missie en doelstelling van het stimuleringsproject De Gids	10
2.2.1.	De missie	10
2.2.2.	Doelstellingen	10
2.3.	Doelgroep van De Gids	10
2.4.	Categorisering zwerfjongeren	12
2.5.	Samenvatting en conclusies	12
3.	Wat zijn zwerfjongeren?	13
3.1.	Definitie van dak en thuisloosheid en de term zwervende jongeren	13
3.2.	Theoretische verklaringen	14
3.2.1.	Het structureel - maatschappelijk verklaringsmodel	14
3.2.2.	De sociaal - psychologische benadering	14
3.2.3.	De gezinsfactor	14
3.2.4.	De pathologische factor	14
3.2.5.	De onvolwassenheidsfactor	15
3.2.6.	De uitstotingsfactor	15
3.2.7.	De multi - factoriele verklaring	15
3.3.	Samenvatting en conclusies	15
4.	Beleid ten aanzien van de doelgroep	16
4.1.	Rijksbeleid: huidige wet en regelgeving	16
4.1.1.	Welzijnswet 1994	16
4.1.2.	Wet op de Jeugdhulpverlening	16
4.1.3.	Welzijnswet 1994	16
4.1.4.	Financiering	17
4.2.	Beleid zwerfjongeren gemeente Den Haag	17
4.2.1.	Regierol	17
4.2.2.	Kadernota	17
4.2.3.	Financiering	18
4.3.	Samenvatting en conclusies	18
5.	Opvanghuizen in Den Haag en omgeving	19
5.1.	Maatschappelijk Opvang in Den Haag en Zuid-Holland	19
5.1.1.	Maatschappelijke opvang	19
5.1.2.	DUWO-Foyer	20
5.1.3.	Stichting Luna	20
5.2.	Samenvatting en conclusies	20
6.	Het onderzoek en de onderzoeksresultaten	22
6.1.	De opzet van het onderzoek	22
6.2.	Enkele demografische gegevens	22

6.2.1.	Leeftijd.....	22
6.2.2.	Sekse	22
6.2.3.	Plaats van herkomst	22
6.2.4.	Etniciteit	23
6.3.	Actuele situatie.....	23
6.3.1.	Verblijfplaats voor zwerven	23
6.3.2.	Huidige verblijfplaats	24
6.3.3.	De dagelijkse situatie	24
6.3.4.	School / werk situatie.....	24
6.3.5.	Inkomsten	24
6.3.6.	Het sociale netwerk.....	25
6.3.7.	Het hulpverleningscircuit.....	25
6.4.	De persoonlijkheid van de zwerfjongeren.....	25
6.4.1.	Zelfbeeld	26
6.4.2.	Redenen om te gaan zwerven	26
6.4.3.	Toekomstverwachtingen van de zwerfjongeren	27
6.5.	De gezinsachtergronden van de zwerfjongeren.....	27
6.5.1.	Echtscheidingen en overleden ouders.....	27
6.5.2.	Sociaal economisch milieu	27
6.5.3.	Problemen van de ouders	27
6.5.4.	Relationele kenmerken: weggaan en weggestuurd worden	27
6.5.5.	Multi - probleem - gezinnen.....	28
6.6.	Opvanghuizen	28
6.7.	Samenvatting en conclusies	28
7.	Conclusies en aanbevelingen	30
7.1.	Conclusies	30
7.2.	Aanbevelingen	31

Bijlage: Het Projectplan

Gebruikte documentatie

Vragenlijst

Overzicht opvanghuizen Den Haag en omgeving

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Bij het stimuleringsproject 'De Gids' melden sinds begin 2003 veel zwerfjongeren. Uit een interne inventarisatie blijkt dat in 2004, 81 in het project ingestroomde zwerfjongeren geen vaste woon en verblijfplaats hebben/ hadden. Van de 81 zwerfjongeren zijn:

- 15 jongeren jonger dan 19 jaar,
- 61 jongeren in de leeftijd tussen 19 t/m 24 jaar
- de rest ouder dan 24 jaar.

Van de 81 zwerfjongeren zijn 50 jongens en 31 meisjes.

De hoeveelheid van zwerfjongeren die zich melden bij het stimuleringsproject De Gids neemt zoals hierboven genoemd alleen maar toe. De zwerfjongeren worden in meeste gevallen aangemeld door o.a. Jeugdzorg, Leger des Heils, Kessler Stichting, Stichting Luna, Politie, Jongerenwerkers, zelfmelders, Sociale Dienst, Werkkompas/ Jongerenteam etc.

Omdat deze groep jongeren met zware en meevoudige problematiek te maken hebben en weinig woonvoorzieningen in Den Haag zijn, is het voor de trajectbegeleiders van het stimuleringsproject De Gids een lange en een intensieve weg om deze jongeren adequaat te kunnen begeleiden.

Volgens het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) is de definitie van zwerfjongeren als volgt gehanteerd: zwerfjongeren zijn jongeren tot 25 jaar met meevoudige problemen, die dakloos zijn of in de opvang verblijven. Jongeren die met hun ouders in een opvang verblijven, vallen niet onder deze definitie. Bij meevoudige problemen kan gedacht worden aan contacten met politie en justitie en aan problemen van sociale, psychische of financiële aard.

Als gevolg van de invoering van de Wet op de Jeugdzorg per 1 januari 2005 wordt een scherpe scheiding gemaakt tussen de hulpverlening aan jongeren tot 18 jaar en zij die ouder zijn. Bureau Jeugdzorg en Stichting Jeugdformaat dienen zich bij indicering tot en uitvoering van zorg strikt te beperken tot hun doelgroep. Die doelgroep omvat jongeren tot 18 jaar en jongeren tot 23 jaar die al voor hun 18 de bij de Jeugdzorg in behandeling waren. De aanpak van de problematiek van zwerfjongeren tot 18 jaar ligt primair bij Bureau Jeugdzorg (BJZ).

In de Kadernota Maatschappelijke Opvang is gesteld dat de maatschappelijke opvang vooral voor personen vanaf 18 jaar en ouder is bedoeld. Onder maatschappelijke opvang wordt verstaan: *Maatschappelijke opvang is een vangnet voor mensen die tijdelijk onderdak, begeleiding, informatie en advies nodig hebben. Het vangnet bestaat tenminste uit een laagdrempelige basisvoorziening, waarop in geval van nood onmiddellijk een beroep kan worden gedaan. Die moet dus 24 uur per dag bereikbaar zijn, zodat bijvoorbeeld de politie ook na kantooruren daklozen die overlast geven, daar kan onderbrengen. Wanneer overlastgevende mensen 'van straat gehaald worden' vergroot dit de veiligheid in de samenleving.*

De gemeente Den Haag is verantwoordelijk voor een duidelijk beleid voor het regelen van Maatschappelijk Opvang voor zwerfjongeren vanaf 18 jaar. (zie hoofdstuk 4 beleid gemeente Den Haag)

Het is een vicieuze cirkel waarin deze jongeren terecht komen. Aangezien deze jongeren geen vaste woon- en verblijfplaats hebben, kunnen zij niet of moeilijk in aanmerking komen voor werk en/ of scholing of een uitkering en andersom. Om de deze groep jongeren uit de vicieuze cirkel te halen en aan werk en/ of

scholing te helpen is het regelen van huisvesting van groot belang. Een huis hebben geeft deze jongeren het gevoel dat zij erbij horen en meetellen.

In de praktijk blijkt dat het regelen van een opvang niet zo makkelijk gaat. De trajectbegeleiders van het stimuleringsproject De Gids en de jongeren lopen op dit gebied tegen verschillende problemen aan. Er zijn in Den Haag weinig opvanghuizen. Ze zitten vaak vol of hebben voorwaarden wat deze groep jongeren niet kunnen waarmaken. De maatschappelijke opvang in Den Haag zoals Kessler Stichting (DoorZ) en Leger des Heils hebben een beperkte capaciteit om zwerfjongeren op te vangen. DoorZ heeft een capaciteit voor 18 jongeren en het Leger des Heils een capaciteit voor 15 jongeren (zie hoofdstuk 5 maatschappelijke opvang in Den Haag).

Er zijn wel particuliere kamerwoningen zoals DUWO- FOYER en Stichting Luna. DUWO - FOYER heeft een capaciteit van 38 maar zit vaak vol. DUWO- FOYER is niet voor zwerfjongeren. Om hier te mogen wonen, moet er sprake zijn van inkomsten en een tijdsbesteding zoals werk en of school. Er zijn wachtlijsten minimaal ten dure van een maand. DUWO-FOYER biedt een minimale begeleiding aan jongeren. DUWO – Foyer is niet specifiek voor zwerfjongeren. De begeleiding op alle gebieden behalve op wonen moet extern worden gedaan door aanmeldende instantie.

Volgens de gegevens van de gemeente Den Haag heeft Stichting Luna een capaciteit van 50 jongeren. Stichting Luna is niet specifiek voor zwerfjongeren. Stichting Luna is voor alle jongeren tussen de 17-23 jaar die om wat voor reden dan ook moeilijk aan een kamer kunnen komen of wat extra aandacht nodig hebben en onder begeleiding staan van een instantie als Maatschappelijk Werk, Jeugdzorg, Gids, Kans etc.

Het komt vaak voor dat de begeleiders van het stimuleringsproject De Gids deze groep jongeren naar crisis –en opvanghuizen buiten Den Haag moeten sturen omdat er in Den Haag niet veel is aan crisis en opvanghuizen. Er is in Rotterdam De Plataan, in Utrecht De Dijk waar de jongeren voor crisisbedden terecht kunnen komen, waar ook veel gebruik wordt van gemaakt door deze groep zwerfjongeren die bij het stimuleringsproject De Gids komen.

Samenvattend kunnen de volgende knelpunten gesteld worden:

- Jongeren tot 18 jaar vallen onder verantwoording van de Jeugdzorg. Zwerfjongeren vanaf 18 jaar vallen onder de verantwoording Maatschappelijke Opvang. Er is geen duidelijke beleid van de gemeente Den Haag over de opvang van zwerfjongeren vanaf 18 jaar. Maatschappelijke opvang heeft een breed kader met vrouwenopvang en langdurig dak en thuislozen met zware problematiek.
- Is er wel voldoende opvang voor jongeren vanaf 18 jaar binnen de reguliere opvang?
- Er zijn in Den Haag volgens de Algemene Rekenkamer 100 tot 500 honderd zwerfjongeren en 150 plaatsen om de zwerfjongeren op te vangen. Is deze wel voldoende?
- De hierboven genoemde particuliere kamerwoningen hebben voorwaarden waar de zwerfjongeren niet aan kunnen voldoen. Zijn deze laagdrempelig genoeg? En specifiek voor zwerfjongeren?
- Omdat de maatschappelijke opvang in Den Haag de toenemende groei van zwerfjongeren niet kan opvangen worden deze doorgestuurd naar de omliggende steden.

1.2. Probleemstelling

Door de bovengenoemde situatie ben ik tot de volgende probleemstelling gekomen.

Hoe komt het dat de groep 18+ zwerfjongeren in Den Haag zich in toenemende mate aanmeldt en aangemeld worden bij het stimuleringsproject De Gids?

1.2.1. Deelvragen

1. Zijn er genoeg opvanghuizen in Den Haag? Wat is de rol van huidige opvanghuizen die er in Den Haag zijn? Is er voldoende opvangcapaciteit voor de toenemende groep zwerfjongeren?
2. Wat is de rol van de zwerfjongeren zelf erin? Ligt het aan het gedrag van de jongeren zelf, aan de omgeving, familie of samenleving?
3. Is het huidige gemeente beleid adequaat?

1.2.2. Doelstelling

Door middel van dit onderzoek wil ik erachter komen of de huidige opvang voor zwerfjongeren vanaf 18 jaar in Den Haag voldoende is, zo niet of er behoefte is aan een andere vorm en /of structuur van opvang.

1.3. Opzet van het onderzoek

Toen ik met dit onderzoek begon, is gebleken dat de termen daklozen, thuislozen, zwervers en straatkinderen door elkaar worden gebruikt alsof het steeds over dezelfde categorieën gaat. Omdat ik de term zwerfjongeren minder belastend vind en wil aansluiten bij de in de politiek gebruik zijnde terminologie, wil ik in dit onderzoek de term zwerfjongeren hanteren. Het is nog maar de vraag of de zwervende jongeren van vandaag de thuisloze volwassenen van morgen zijn (Voor definities zie hoofdstuk 3: wat zijn zwerfjongeren?).

De zwerfjongeren die met psychische en verslavingsproblematiek te maken hebben, zijn niet in dit onderzoek opgenomen. In dit onderzoek beperk ik mij tot de zwerfjongeren die bij het stimuleringsproject De Gids in begeleiding zijn en zijn geweest en die niet met psychische en verslavingsproblematiek te maken hebben.

1.3.1. Literatuur onderzoek

In de onderstaande hoofdstukken is gebruik gemaakt van bestaande documentatie:

Hoofdstuk 2: introductie van het stimuleringsproject De Gids

Hoofdstuk 3: wat zijn zwerfjongeren?

Hoofdstuk 4: beleid ten aanzien van de doelgroep

Hoofdstuk 5: de opvanghuizen in Den Haag en omgeving

De introductie over het stimuleringsproject De Gids wil ik weergeven om een idee aan de lezer te geven waar de problematiek zich afspeelt en wat De Gids zoal doet.

Om een afbakening van de doelgroep te geven maak ik gebruik van de literatuur over zwerfjongeren. De definitie van de zwerfjongeren en de oorzaken van zwerfgedrag van jongeren wil ik door de theoretische verklaringen onderbouwen (zie bijlage literatuurlijst). De nadruk ligt op de persoonlijkheidskenmerken en de gezinsachtergronden van de zwerfjongeren om te kijken in hoeverre deze een rol spelen in het zwerfgedrag van de jongeren. Tevens wordt bij de inhoudsanalyse van gemeente- en rijksbeleid literatuur gebruikt. De bedoeling hiervan is om te kijken in hoeverre het beleid aansluit op de problematiek van de zwerfjongeren en of dat adequaat is.

Het is belangrijk om de opvanghuizen in Den Haag en omgeving weer te geven. Dit om te kijken of de huidige opvang in Den Haag een invloed heeft op het zwerfgedrag van deze groep jongeren. Onderzoek naar documentatie is ingezet om tot realistische conclusies en aanbevelingen te komen die met elkaar samenhangen.

Tevens zal ik de conclusies van het literatuuronderzoek gebruiken om de conclusies van het praktijkonderzoek te onderbouwen.

Praktijkonderzoek

In het hoofdstuk 6 besteed ik aandacht aan praktijkonderzoek. Voor het praktijkonderzoek heb ik een aantal zwerfjongeren geïnterviewd die bij De Gids in begeleiding zijn of zijn geweest. In totaal zijn 26 jongeren geïnterviewd die op dat moment zwervend zijn of zijn geweest.

Voor verzameling van informatie over de situatie van de zwerfjongeren maak ik zoveel mogelijk gebruik van de zwerfjongeren zelf. Dit door aan de hand van een open interview en met een gestructureerde vragenlijst te werk gaan (zie bijlage vragenlijst). De vragenlijst komt logisch voort uit de probleemstelling en de deelvragen.

Bij het analyseren van de interviews zijn de onderstaande drie vragen gebruikt;

- Hoe zit het met demografische gegevens? Heeft leeftijd, sekse, achtergrond etc. invloed op het zwerfgedrag van deze groep jongeren?

- Hoe zit het met de persoonlijkheidskenmerken en de gezinsachtergronden en welke invloeden hebben deze op het zwerfgedrag van deze groep jongeren?
- Wat is de rol van de opvanghuizen in het zwerfgedrag van de jongeren?

1.3.2. Conclusies en aanbevelingen en plan van aanpak

In hoofdstuk 7 kom ik aan de hand van literatuur en praktijkonderzoek tot de conclusies en aanbevelingen. In dit hoofdstuk wordt dan de probleemstelling beantwoord. Tevens zal ik de conclusies van literatuur – en praktijkonderzoek gebruiken om tot een eind conclusie te komen.

1.4. Leeswijzer

U treft hieronder een opsomming van de hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wil ik aandacht besteden aan de inleiding; probleem –en doelstelling van het onderzoek. Bij hoofdstuk 2 komt de introductie van het stimuleringsproject De Gids aan de orde.

In hoofdstuk 3 wil ik een inleiding geven over wat de zwerfjongeren zijn. In het hoofdstuk 4 zal ik aandacht besteden aan de gemeente - en rijksbeleid ten behoeve van de zwerfjongeren.

In hoofdstuk 5 komen de opvanghuizen in Den Haag en omgeving aan de orde.

In hoofdstuk 6 komt het praktijkonderzoek en de resultaten van het onderzoek. De persoonlijkheidskenmerken van de zwerfjongeren, de gezinsachtergronden van de zwerfjongeren, de actuele situatie en alle andere informatie kunt u in dit hoofdstuk treffen.

In hoofdstuk 7 besteed ik aandacht aan de hand van de inhoudanalyse van de literatuur en het onderzoek aan de conclusies en aanbevelingen.

2. Introductie van De Gids

2.1. Stimuleringsproject De Gids

Het project De Gids is een stimuleringsproject van Welzijnsorganisatie Centrum (WOC) voor Haagse jongeren in de leeftijd van 16 t/m 30 jaar. De primaire taak van het stimuleringsproject De Gids is om deze jongeren te begeleiden naar werkgelegenheids- en scholingstrajecten. De Gids is vanaf 1998 actief op dit gebied en heeft onder andere een methodologisch werkboek ontwikkeld voor een succesvolle begeleiding. Door de inzet en expertise van de medewerkers van De Gids zijn tot nu toe honderden jongeren aan een baan dan wel scholing geholpen. Elk Gids traject bestaat uit de onderdelen outreachende werk, intake, case- bespreking, analysefase, trajectfase/ bemiddelen en nazorg. De Gids werkt nauw samen met o.a. het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI), Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid (DSZW), het Werkkompas, 't Jongerenteam en andere relevante organisaties ten behoeve van jongeren.

De doelgroep bestaat voornamelijk uit jongeren die uit een laag sociaal economisch milieu komen zonder een afgeronde opleiding. De jongeren kampen met veel problemen op bijna alle leefgebieden: werk, scholing, gezondheid, huisvesting, financiën, schulden etc. Zonder de juiste intensieve begeleiding, zoals die van De Gids, zijn deze jongeren niet in staat om een toekomst voor zichzelf op te bouwen. De kans bestaat dat deze jongeren blijven hangen in de criminaliteit, drugsgebruik, prostitutie etc. dan wel hierin terechtkomen met alle gevolgen van dien voor de jongeren zelf en de hele (Haagse) gemeenschap.

2.2. Missie en doelstelling van het stimuleringsproject De Gids

2.2.1. De missie

De missie van het stimuleringsproject De Gids is, dat ieder individu de kans moet krijgen om als zelfredzaam en zelfstandig individu een volwaardige plek in de hedendaagse Nederlandse maatschappij te verwerven. Dit door een vangnet te vormen en door een brug te slaan naar de rest van de maatschappij, die individuen die zijn vastgelopen te begeleiden en te stimuleren in hun proces van emancipatie en integratie.

2.2.2. Doelstellingen

De doelstellingen van De Gids bestaan uit:

- Het substantieel vergroten van het aantal jongeren dat deelneemt aan trajecten gericht op werk, werkervaring of scholing en van daaruit doorstroom naar (regulier) werk;
- Het bevorderen van succesvolle hernieuwde deelname aan regulier onderwijs van voortijdige schoolverlaters;
- Het d.m.v. flankerende trajecten verminderen en wegnemen van persoonlijke en situationele belemmeringen van deelnemers gericht op de verbetering van de bemiddelbaarheid of terugkeer naar het regulier onderwijs;
- Het verminderen van (voortijdige) uitval uit werkgelegenheids- of scholingstrajecten;
- Het bevorderen van de aansluiting tussen de jongeren en de reguliere voorzieningen;
- Het (verder) structureren van de samenhang tussen de organisaties en instellingen waar Haagse jongeren mee te maken krijgen;
- Het actief betrekken van de gemeenschap bij het werven en leiden van de jongeren.

De missie van De Gids is verwoord in concrete doelstellingen. Het is echter belangrijk voor de Haagse jongeren dat er niet enkel in deelgebieden wordt geïnvesteerd zoals begeleiding naar werk en scholing, maar dat er op een integrale en coachende wijze met hen samen gewerkt wordt aan hun toekomst. Dat betekent dat er meer rekening gehouden moet worden met de veranderende maatschappij.

2.3. Doelgroep van De Gids

Uit de visie van De Gids blijkt dat De Gids er vooral is voor diegene die de aansluiting met die veranderende maatschappij missen. Met de veranderende maatschappij verandert echter ook de groep

die deze aansluiting mist. De Gids streeft zijn missie na en past haar methodiek toe op ieder individu die een gids nodig heeft in de hedendaagse Nederlandse maatschappij.

Bij De Gids melden zich jongeren die behoefte hebben aan een 'gids' in de hedendaagse Nederlandse maatschappij en begeleid willen worden bij hun traject van huidige naar gewenste situatie.

De doelgroep van De Gids kenmerkt zich door o.a.:

- Een kansbeperkende (niet per definitie kansarme) positie in de hedendaagse Nederlandse maatschappij door problemen op diverse leefgebieden;
- Een vrijwillige (!) behoefte aan begeleiding in het proces naar een zelfredzaam /geëmancipeerd bestaan;
- Een gebrek aan sociale competentie die voor communicatieproblemen met de maatschappij zorgt;
- Een hulpvraag die bij reguliere hulpverlenende instanties voor versnippering kan zorgen en dus om een multidisciplinaire aanpak vraagt.

Deze groep valt in een paar categorieën uiteen:

- Jongeren met sociale, psychische en/of financiële problemen, die in principe bemiddelbaar zijn, mits die problemen eerst verholpen worden;
- Jongeren met een irrealistisch zelfbeeld en verwachtingspatroon ten aanzien van hun bekwaamheden en de mogelijkheden die de arbeidsmarkt hen biedt: zij overschatten zichzelf, verwachten meteen een baan met een hoge status en hoog salaris te krijgen en haken af als dat een onvervulbare wens blijkt;
- Jongeren met een negatief zelfbeeld en weinig vertrouwen in de bereidheid van werkgevers om hen een kans te geven: zij worden vaak als ongemotiveerd beschouwd.

De Gids richt zich niet op de jongeren met de zwaarste problematiek en justitiële jongeren. Hiervoor zijn andere op maat gesneden voorzieningen.

Jongeren die behoefte hebben aan de hulp van De Gids en niet specifiek zwerfjongeren zijn, melden zich bij De Gids. Dit zijn jongeren die:

- Zowel allochtone als autochtone jongeren;
- Jongeren die begeleiding willen richting werk en/ of school;
- (Hang)jongeren met overtredingen en justitiële contacten;
- Jongeren die van de ouders/ opvoeders etc. een ultimatum hebben gekregen om aan het werk en/of school te gaan (dit houdt vaak in dat zij van hun ouders het huis uit moeten);
- Zwerfjongeren;
- Ongehuwde jonge Moslimvrouwen die zwanger zijn;
- Jongeren die bij andere organisaties zoals het onderwijs, Werkkompas/ Jongerenteam, DSZW, inburgeringscursus, Werkbij etc weggestuurd zijn door o.a. communicatie problemen;
- Jongeren die niet of nauwelijks in staat zijn om zelfstandig een hulpvraag te kunnen formuleren;
- Jongeren die recht op WW hebben en de regelgeving niet kennen;
- Jongeren die slordig omgaan met hun administratie (zoals het niet bewaren van o.a. bankafschriften, contracten, acceptgiro's etc.) met o.a. als gevolg schulden;
- Jongeren die moeite hebben om zich te houden aan afspraken;
- Jongeren die zelfstandig genoeg zijn om zich te redden in de maatschappij, maar die naar eigen zeggen behoefte hebben aan een 'stok achter de deur';
- Jongeren ouder dan 18 jaar en afkomstig uit de jeugdhulpverlening;
- Jongeren met een reguliere baan die door problemen in andere leefgebieden bedreigd worden met ontslag;
- Leerplichtigen of jongeren met een reguliere opleiding die n.a.v een gebrek aan motivatie of problemen in andere leefgebieden dreigen uit te vallen;
- Jongeren die van huis uit geen aanwijzingen hebben gekregen om zich te kunnen redden in de maatschappij.

Kortom bij De Gids melden zich jongeren die behoefte hebben aan een 'gids' in de hedendaagse Nederlandse maatschappij en begeleid willen worden bij hun traject van huidige naar gewenste situatie.

2.4. Categoriëring zwerfjongeren

Categorie / kenmerken van zwerfjongeren die bij het stimuleringsproject De Gids komen:

- Allochtone en autochtone jongeren die in Nederland geboren en getogen zijn;
- Derde generatie allochtone jongeren die tussen twee culturen leven;
- Ongehuwde jonge (moslim) vrouwen die zwanger zijn;
- Meisjes die van huis weglopen om niet uitgetrouwelijk te willen worden door de ouders;
- Meisjes onder invloed van de loverboys;
- Jongeren die uit multi – probleem - gezinnen komen;
- Jongeren die uit een laag sociaal- economisch milieu komen;
- Jongeren die een afgebroken opleiding hebben en zonder werk zitten;
- Jongeren die een laag zelfbeeld en weinig inzicht in zichzelf hebben;
- Jongeren die weinig toekomstperspectief hebben;
- Jongeren die moeite hebben met communiceren met instellingen en vice versa;
- Jongeren die slachtoffer zijn van mishandeling en /of incest;
- Jongeren die veel schulden hebben (zowel oorzaak als gevolg);
- Jongeren waarvan de ouders gescheiden zijn;
- Jongeren die tot hun achttiende bij Jeugdzorg zaten en na hun achttiende op straat terecht zijn komen.

Jongeren die een detentie, psychische en drugs achtergronden hebben worden binnen andere projecten begeleid.

2.5. Samenvatting en conclusies

Het project De Gids is een stimuleringsproject voor Haagse jongeren in de leeftijd van 16t/m 30 jaar. De primaire taak van het stimuleringsproject De Gids is om deze jongeren te begeleiden naar werkgelegenheids – en/ of scholingstrajecten.

De doelgroep van het stimuleringsproject De Gids bestaat voornamelijk uit jongeren die uit een laag sociaal – economische milieu komen zonder een afgeronde opleiding. De jongeren kampen met veel problemen op bijna alle leefgebieden: werk, scholing, gezondheid, huisvesting, financiën, schulden etc. Daarnaast zijn er binnen het Stimuleringsproject De Gids een categorie jongeren in begeleiding die zwerfjongeren worden genoemd. Deze hebben te maken met een zware en complexe problematiek.

3. Wat zijn zwerfjongeren?

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteedt aan de doelgroep zwerfjongeren. Ten eerste zal ik ingaan op de definitie van zwerfjongeren en dak en thuisloosheid. Ten tweede wil ik de theoretische benaderingen over zwerfjongeren op een rijtje zetten. Hierna komen de oorzaken aan de orde.

3.1. Definitie van dak en thuisloosheid en de term zwervende jongeren

Het verschijnsel van zwervende, thuisloze mens is van alle tijden. In alle maatschappij en cultuurvormen, tijdperken, gunstige of ongunstige economische perioden zijn er mensen die zwervend en ogenschijnlijk buiten die samenleving staan. Lang werden zij landlopers, bedelaars, zwerfvolk, leeglopers genoemd, in het meest gunstige geval *behoefte en armen*. Tegenwoordig wordt vooral de term *dak - en thuislozen* gebezigd, terwijl het woord *zwerfer* nooit uit het vocabulaire is geschrapt.

De thuislozen zijn altijd beschouwd als mensen zonder middelen van bestaan en zonder een eigen plek om te wonen. Mullink (1963) schreef een historisch overzicht van dit fenomeen dat al bestond in de periode voor Christus. Het blijkt dat de zorg voor hen lang gericht is geweest op bestrijding van het verschijnsel in de vorm van wetgeving, straf, verbanning en verplichte tewerkstelling. Gezien deze maatregelen moeten wij aannemen dat bedelarij en landloperij al vroeg werden gezien als verschijnselen die de maatschappelijke orde verstoorden. Hun gedrag, het bedelen, zwerven en landlopen was helemaal strafbaar. Tot begin 18 de eeuw is nauwelijks aandacht besteed aan sociale zorg voor hen, maar vanaf die tijd komt de sociale bekommernis voor hen op gang en worden tehuizen, toevluchtsoorden en gestichten gevestigd.

De zwerfer van vroeger is thans de, maatschappelijk kwetsbare, thuisloze mens die zorg en hulp heeft. Maar ook nu zijn de thuislozen de 'have-nots', die het ontbreekt aan een te -huis, aan een eigen toevluchtsoord of plek waar zij kunnen leven. In maatschappelijk opzicht wordt ook heden ten dage het thuisloze bestaan gekenmerkt door marginalisering en sociale uitsluiting. Dit betekent, kort samengevat, dat er sprake is van economische, sociale en persoonlijke deprivatie.

Maar de term zwervende is in de loop der jaren ook gebruikt om mensen aan te duiden die zonder vaste woon of verblijfplaats de dagen en nachten doorbrengen op straat, in kelder, parkeergarages en dergelijke. In dit geval wordt ook wel gesproken van daklozen.

Er is echter nog een andere term in gebruik geraakt, namelijk de term thuislozen. Daarmee wordt bedoeld op een grote groep mensen die zich in onze samenleving niet kan handhaven, zonder vaste verblijfplaats is, zonder werk, zonder gezin en die op geen enkele wijze deel heeft aan de samenleving.

Toch heeft de term thuisloze niet mijn voorkeur. Niet in de eerste plaats omdat deze term vooral is geënt op de ervaringen met volwassenen en ik me primair richt op de jongeren. Juist om hun situatie goed in beeld te brengen is nadere nuancerings nodig en vind ik de term thuisloos te globaal. Bovendien is het nog maar de vraag of de zwervende jongeren van vandaag de thuisloze volwassenen van morgen zijn. Het is verder gebleken dat bij de sterk toegenomen belangstelling rond de zwerfjongeren de term daklozen, thuislozen, zwerfers en straatkinderen regelmatig door elkaar worden gebruikt alsof het steeds om dezelfde categorieën gaat.

De term zwerven blijkt minder belastend dan steeds gedacht: de term lijkt nu meer te wijzen op de aanwezigheid van een ernstig probleem en minder op een mogelijkheid om te stigmatiseren. Op grond hiervan kom ik tot de volgende nadere definiëring:

De zwervende jongeren verplaatsen zich voortdurend van het ene adres naar het andere onder de aanhoudende dreiging ieder moment hun tijdelijke onderkomen zoals opvanghuizen etc. kwijt te raken, hetgeen inderdaad van tijd tot tijd gebeurt, wat hen dan op straat doet belanden. In het buitenland spreekt men hier veelal van homeeloos youth.

De dakloze jongeren verkeren min of meer permanent op straat en maken gebruik van onderdak als kelders, overdekte winkelcentra, parkeergarages en dergelijke. Ze worden dan ook street children of street youth genoemd.

Volgens het ministerie van VWS (Volksgezondheid Welzijn en Sport) is de definitie van zwerfjongeren als volgt gehanteerd: zwerfjongeren zijn jongeren tot 25 jaar met meervoudige problemen, die dakloos zijn of in de opvang verblijven. Jongeren die met hun ouders in een opvang verblijven, vallen niet onder deze definitie. Bij meervoudige problemen kan gedacht worden aan contacten met politie en justitie en aan problemen van sociale, psychische of financiële aard.

Op het moment dat de jongeren bij De Gids aankloppen zijn ze aan het zwerven, vallen ook onder de categorie zwerfjongeren. Binnen de mogelijkheden van De Gids wordt in eerste instantie een daklozenuitkering voor deze groep jongeren geregeld. Op het moment dat deze jongeren en daklozen uitkering hebben worden ze dakloos genoemd omdat ze dan geregistreerd staan bij Dienst Sociale Zaken.

3.2. Theoretische verklaringen

Waarom gaan jongeren zwerven? Er is niet alleen een oorzaak wat de jongeren tot zwerven toe leidt. Hieronder zal ik deze factoren nader gaan benaderen.

3.2.1. Het structureel - maatschappelijk verklaringsmodel

Deze factor houdt in dat de dakloosheid vooral wordt gezien als het directe resultaat van nalatigheid van de overheid en de maatschappij om voor adequate huisvesting en werk te zorgen. Het zijn factoren als armoede, het beschikken over onvoldoende betaalbare huizen en flats en een gebrek aan werkgelegenheid die mensen en gezinnen tot zwerven brengen. Voor jongeren geldt met name dat het ontberen van een eigen onderkomen en het ontbreken van werk als de belangrijkste oorzaak van het zwerven wordt beschouwd door de aanhangers van de structureel - maatschappelijke verklaringsmodel (Gewirtzman en Fodor 1987).

3.2.2. De sociaal - psychologische benadering

Bij deze benadering wordt gemeend, dat de oorzaken vooral gelegen zijn in de persoonlijke kenmerken van de thuisloze en in de psychologische mechanismen. Dit betekent niet dat men de nadelige effecten van ongunstige sociale structuren niet onderkent of van secundair belang acht, maar men meent toch dat de oorzaken van thuisloosheid primair gelegen zijn in de kwetsbaarheid van de persoon.

In deze benadering is het accent komen te liggen op de relationele problematiek van thuislozen. Het gebrek aan duurzame relaties en aan bindingen en het zich niet gebonden weten aan de samenleving, meestal samengaan met het ontbreken van een eigen woon - of verblijfplaats, worden gezien als centrale kenmerken van thuisloosheid.(Heydendael 1987, Heydendael , Nuy & van Hazendonk 1996)

3.2.3. De gezinsfactor

De aanhangers van deze verklaring wijzen erop dat het zwerven een proces is dat begint bij het disharmonische gezin. Kuffelt & Nimmo (1987) wijzen in dit verband op de effecten die onze wegwerp - maatschappij in gezinnen teweeg kan brengen. Met namen zwervende jongeren zien zij voor een belangrijk deel als slachtoffers van gezinnen waarin ouders hun kinderen de deur wijzen. Maar ook daar waar jongeren weglopen tegen de uitdrukkelijke wens van de ouders in, mag men aannemen dat in veel gevallen de gezinssituatie dermate problematisch is geworden dat de desbetreffende jeugdige zich daar niet langer meer gewenst voelt, eerder zelf verjaagd.

3.2.4. De pathologische factor

Vanuit deze verklaring wordt de thuisloze beschouwd als een afwijkende persoon die zodanig wordt geplaagd door psychische/ psychiatrische problemen dat er sprake is van een ernstig disfunctioneren. De thuisloze ligt daarbij niet alleen met zichzelf maar ook met de samenleving overhoop.

Dit psychologische / psychiatrische fenomeen komt bij zwervende jongeren nauwelijks voor. Het merendeel heeft wel kortere of langere tijd in een residentiële setting verbleven, maar dat betrof steeds tehuizen voor jongeren met psycho - sociale problemen.

3.2.5. De onvolwassenheidsfactor

Men veronderstelt hier dat het zwerven vooral jongeren betreft die zijn achtergebleven in hun socialisatie en zich dienovereenkomstig onrijp en onvolwassen gedragen. In deze visie wordt het zwerven van jongeren beschouwd als een verschijnsel dat in de meeste gevallen van tijdelijk aard zal zijn. Men gaat ervan uit dat het voortschrijden der jaren ook steeds meer het besef doordringt dat het zwerven geen blijvend leefpatroon kan worden. Binnen deze gedachtegang moet men bij onvolwassen gedrag niet zozeer denken aan kinderlijk en angstig gedrag, maar meer aan gedrag dat weinig door realiteitszin wordt gevoed en meer door (on)lustgevoelens.

3.2.6. De uitstotingsfactor

Vanuit deze factor worden zwervende jongeren beschouwd als jongeren die bij voortduring worden uitgestoten uit maatschappelijke instituties. Dat begint in het gezin, maar het spoor zet zich voort via de school, het werk, de vrienden en de recreatieclubs. De tragiek is dat zelfs instanties, bedoeld om hulp te bieden, er niet in slagen te voorkomen dat de jongeren ook daar het gevoel ontwikkelen niet welkom te zijn. Zo blijken vele zwervende jongeren het tehuis, het pleeggezin of de ambulante hulp teleurgesteld de rug te hebben toegekeerd.

3.2.7. De multi - factoriele verklaring

De oorzaak van het zwerven kan naar onze mening niet worden toegeschreven aan een bepaalde factor. Het is niet alleen de persoon van de jongere, de maatschappij, het gezin en evenmin de ontwikkelingsfase die het verschijnsel van het zwerven kan verklaren. Zwerven is een escalierend proces dat begint in het gezin, waar jongeren bedoeld en onbedoeld worden verwaarloosd en / of mishandeld in een context van armoede en stress. In de adolescentiefase culmineert deze onhoudbare situatie, terwijl de hulpverlenende instanties op deze gezinnen en jongeren geen greep krijgen. De spiraal van afwijzing, mishandeling en verwaarlozing gaat steeds verder totdat de jongeren op straat belanden.

3.3. Samenvatting en conclusies

Ontstaan van dakloosheid is zelden te herleiden tot één oorzaak. Het ene probleem lokt het andere uit en er treedt een cumulerend effect op.

De oorzaken van het zwerfgedrag bij jongeren moeten we vooral zoeken in drietal factoren. Ten eerste gaat het om de buitengewoon ongunstige gezinssituatie waarin deze jongeren opgroeien en waar opvoedkundig handelen schromelijk te kort schiet. Veel gezinnen bevinden zich in een zwakke maatschappelijke positie en komen uit een lage sociaal economische klasse. Ten tweede moeten we vaststellen dat er op alle terreinen sprake is van een uitstotingsproces. Of het nu gaat om de school, de huisvesting, het werk, de hulpverlening, telkens weer blijken deze jongeren de aansluiting te missen en niet te kunnen profiteren van de aanwezige voorzieningen. Daarin draagt zeker ook bij dat op al deze plaatsen lastige mensen worden uitgestoten. Ten derde blijken de zwerfjongeren in hun socialisatie achter te zijn gebleven. Hun opleiding en school hebben ze veelal niet afgemaakt, terwijl ze bovendien weinig realiteitszin hebben ontwikkeld.

Al met al kan men concluderen dat het zwerven niet kan worden toegeschreven aan een enkele factor. Er kan gesproken worden van een multi-factoriele verklaring waarbij het gezin, de onvolwassenheid en uitstoting sterk domineren.

4. Beleid ten aanzien van de doelgroep

Er zijn in Den Haag volgens de Algemene Rekenkamer naar schatting tussen de 100-500 zwerfjongeren. Deze getallen zijn ook opgenomen in de nota van de gemeente Den Haag over Maatschappelijke Opvang 2004-2008.

In dit hoofdstuk zal ik ingaan op het beleid ten aanzien van de doelgroep. Eerst komt het rijksbeleid ten opzichte van zwerfjongeren aan de orde daarna zal ik het beleid van de Gemeente Den Haag ten opzichte van de doelgroep en maatschappelijk opvang weergeven.

4.1. Rijksbeleid: huidige wet en regelgeving

De hulpverlening aan zwerfjongeren is geregeld in verschillende wetten. Veel beleid wordt decentraal gevoerd. De belangrijkste wetten zijn:

4.1.1. Welzijnswet 1994

Hierin is het wettelijke kader van de maatschappelijke opvang geregeld. Gemeenten voeren dit beleid uit. De belangrijkste beleidskaders zijn de Maatschappelijke opvang en de Jeugdhulpverlening. De Maatschappelijke Opvang is in het kader van Welzijnswet gedecentraliseerd naar gemeenten (te weten 43 centrum gemeenten), de Jeugdhulpverlening naar de provincie en de drie grootstedelijke regio's.

De centrumgemeenten zijn op basis van de Welzijnswet 1994 verantwoordelijk voor de planning en uitvoering van de maatschappelijke opvang. Het Ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) stelt specifieke uitkeringen aan centrumgemeenten ter beschikking.

4.1.2. Wet op de Jeugdhulpverlening

Deze wet regelt dat de provincies en grootstedelijke regio's verantwoordelijk zijn voor een adequaat stelsel van jeugdzorg voor de ondersteuning van jongeren en ouders bij (dreigende) problemen bij het opgroeien en opvoeden. De regie voor de vormgeving van het preventieve jeugdbeleid is in handen van de gemeenten gelegd.

Eind jaren tachtig is de leeftijdsgrens voor de jeugdhulpverlening van 23 jaar teruggebracht naar 18 jaar.

De Algemene Rekenkamer stelt vast dat veel gemeenten en ook andere actoren van mening zijn dat de besparing in de jeugdhulpverlening door het aanpassen van deze leeftijdsgrens tot een impuls van de zwerfjongerenproblematiek heeft geleid.

De Algemene Rekenkamer concludeert dat deze aanpassing van de leeftijdsgrens gepaard gaat met tal van overgangs- en afstemmingsproblemen. De verantwoordelijkheden van de actoren op basis van de huidige wettelijke kaders van de maatschappelijke opvang en de jeugdzorg zijn in het volgende schema samengevat:

4.1.3. Welzijnswet 1994

Rijk	Provincie	Gemeente
De landelijke functie, hetgeen omvat: het volgen, signaleren en analyseren van ontwikkelingen. Het stimuleren van nieuw beleid. Het zorgdragen van een goede samenwerking onderling en met een particulier initiatief (VWS)	De steunfunctie: ondersteunen van de uitvoerende functie. Het bevorderen van een goede samenwerking onderling en met particulier initiatief.	De uitvoerende functie moet leiden tot; verantwoorde kwaliteit van de maatschappelijke opvang, de systematische bewaking van de kwaliteit en voor maatregelen en onderzoek naar.

Het voorstel van Wet op de Jeugdzorg is op 24 juni 2003 door de Tweede Kamer aangenomen (onderzoek algemene rekenkamer 2004).

4.1.4. Financiering

De opvang van en hulpverlening aan zwerfjongeren wordt bekostigd uit een groot aantal bronnen. De belangrijkste zijn: de doeluitkeringen en specifieke uitkeringen voor jeugdhulpverlening, maatschappelijke opvang, verslavingszorg en de vrouwenopvang, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, eigen bijdragen van jongeren en particuliere (met name kerkelijke) fondsen. Bij elkaar betreft dit omvangrijke fondsen (circa € 4,3 miljard). Het is niet mogelijk gebleken om vast te stellen welk deel van deze geldstromen in de jaren 1995-2001 specifiek voor zwerfjongeren is aangewend. De regels hiervoor en (dus) ook de verantwoording hierover zijn onduidelijk.

4.2. Beleid zwerfjongeren gemeente Den Haag

4.2.1. Regierol

De gemeente heeft de regie over het jeugdbeleid, de provincie over de jeugdzorg. Gezamenlijk zijn zij verantwoordelijk voor een samenhangende zorg voor de jeugd. In veel provincies komt deze afstemming slecht van de grond, waardoor veel (voorzieningen voor) zwerfjongeren tussen de wal en het schip vallen.

4.2.2. Kadernota

Hieronder komt de Kadernota voor Maatschappelijke Opvang van Gemeente Den Haag van 2004 tot 2008 voor dak en thuislozen. Hierin wordt weergegeven hoe de maatschappelijke Opvang binnen deze termijn eruit moet zien.

VISIE GEMEENTE DEN HAAG DAK - EN THUISLOZEN:

De maatschappelijke opvang is een tijdelijke voorziening voor dak en thuislozen voor een periode tot maximaal zes maanden. De maatschappelijke opvang is bestemd voor de gehele doelgroep, waarbij contra indicaties in principe niet worden gehanteerd. Naast laagdrempelige voorzieningen zijn er (semi) permanente woonvoorzieningen waar mensen kunnen verblijven tot het moment dat zij in staat zijn zelfstandig te kunnen functioneren en te wonen. Onderzocht zal worden of er behoefte bestaat aan de realisering van (semi) permanente woonvoorzieningen voor harddrugverslaafden.

Voor noodzakelijke zorg – en hulpverlening wordt uitgegaan van een ketenbenadering die is gericht op doorstroom en uitstroom naar de best mogelijke en best passende woon – en leefsituatie voor mensen die dak en thuisloos zijn geworden.

(VISIE GEMEENTE DEN HAAG, KADERNOTA 2004-2008)

Aan de doelgroep van zwerfjongeren wordt in deze nota geen afzonderlijke aandacht besteed. De groep jongeren tot 18 jaar valt onder verantwoordelijkheid van de Jeugdzorg. Jongeren boven de achttien jaar die dakloos zijn, kunnen terecht bij Maatschappelijke opvang. Voor zover de reguliere woonvoorzieningen voor dak en thuislozen onvoldoende zijn toegesneden op de specifieke zorgbehoefte van jongeren van 18 tot 25 jaar, kan deze groep terecht bij een speciaal op jongeren gerichte (semi)permanente woonvoorziening.

In Den Haag zijn een aantal instellingen werkzaam op het terrein van coördinatie van hulp- en opvangvragen van zwerfjongeren; stichting Luna is een van de instellingen die zich hierbij voor deze doelgroep inzet (*aldus kadernota maatschappelijke opvang 2004-2008*).

De gemeenteraadsfracties van Groenlinks en VVD hebben in de laatste maanden steeds meer signalen ontvangen dat er in Den Haag is van een aanzienlijke groep zwerfjongeren en dat er voor deze jongeren te weinig opvang mogelijkheden bestaan. Daarnaast is er van rijkswege een nieuwe wet aangekondigd de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) die de hulpverlening aan zogenaamde zwerfjongeren moet gaan herstructureren. De gemeente wordt door de WMO de hoofdverantwoordelijke instantie voor de opvang van en zorg voor zwerfjongeren.

De VVD en Groen Links hebben na werkbezoeken en literatuur studie geconstateerd dat er in Den Haag inderdaad sprake is van een omvangrijk probleem. De raadfracties van Groenlinks en de VVD willen hieraan een aantal voorstellen koppelen om indien deze worden overgenomen door het college de bestaande problemen effectief aan te pakken.

4.2.3. Financiering

Voor maatschappelijke opvang (Algemeen Maatschappelijk Werk en Thuislozenzorg) is een bedrag ten hoogte van 17,48 miljoen euro door de gemeente Den Haag ter beschikking gesteld aan een reeks van opvanginstellingen, waaronder: De Kessler Stichting Adena (Stichting Huize Tichelaar), de Stichting Pepita van Rijn en het Leger des Heils.

Daar komt een bedrag ter hoogte van 1,07 miljoen euro bij voor hulpverlening aan jongeren. Een deel van de opgevoerde bedragen is voor de opvang van zwerfjongeren bedoeld. Het grootste deel van deze middelen is gereserveerd voor reguliere opvang, reclassering, verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg etc. deze middelen zijn dus niet specifiek voor de groep jonge zwervers geormerkt. (raadfractie VVD, Groen Links; notitie over opvang dak - n thuisloze jongeren in Den Haag 2005)

4.3. Samenvatting en conclusies

De zwerfjongeren vormen geen aparte beleids categorie en daarom is er geen duidelijke beleid voor deze groep. De opvanghuizen worden wel gefinancierd door de gemeente Den Haag maar het is niet duidelijk aangegeven hoeveel geld voor zwerfjongeren is bedoeld.

In welzijnswet 1994 is het wettelijke kader van de maatschappelijke opvang geregeld. De belangrijkste beleidskaders zijn maatschappelijke opvang en de jeugdhulpverlening. Maatschappelijk opvang is in het kader van Welzijnswet gedecentraliseerd naar gemeenten. De jeugdhulpverlening valt onder verantwoording van de provincies.

Op 24 juni 2003 is door de Tweede Kamer 'Wet op de Jeugdzorg ' aangenomen. Volgens deze wet jongeren tot achttien jaar vallen onder de verantwoording van de Jeugdzorg.

Bij het Kadernota Maatschappelijke Opvang 2004-2008 heeft de gemeente Den Haag duidelijk aangegeven hoe de opvang van vrouwen en volwassene dak en thuislozen eruit moet zien. Voor zwerfjongeren wordt in deze nota geen afzonderlijke aandacht besteed. Zwerfjongeren boven de achttien jaar worden door de huidige opvanghuizen zo goed als zo kwaad opgenomen.

De Algemene Rekenkamer stelt vast dat veel gemeenten en ook andere actoren van mening zijn dat de besparing in de Jeugdhulpverlening door het aanpassen van deze leeftijdsgrens tot een impuls van de zwerfjongerenproblematiek heeft geleid.

5. Opvanghuizen in Den Haag en omgeving

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de Maatschappelijk Opvang in Den Haag en Zuid Holland. Daarnaast komen de particuliere kamerwoningen aan de orde. De zwerfjongeren die bij het stimuleringsproject De Gids in begeleiding komen moeten soms buiten Den Haag geplaatst worden. Om die reden heb ik alle opvanghuizen in en rondom Den Haag op een rijtje gezet.

5.1. Maatschappelijk Opvang in Den Haag en Zuid-Holland

Wat wordt onder maatschappelijk opvang verstaan? Wat is de doelstelling van de maatschappelijke opvang? Om een duidelijk beeld te schetsen over de maatschappelijke opvang heb ik hieronder aandacht besteed aan de maatschappelijke opvang.

5.1.1. Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang is een vangnet voor mensen die tijdelijk onderdak, begeleiding, informatie en advies nodig hebben. Het vangnet bestaat tenminste uit een laagdrempelige basisvoorziening, waarop in geval van nood onmiddellijk een beroep kan worden gedaan. Die moet dus 24 uur per dag bereikbaar zijn, zodat bijvoorbeeld de politie ook na kantooruren daklozen die overlast geven, daar kan onderbrengen.

De gemeenten gaan over het uitvoerende werk in de maatschappelijke opvang. De centrumgemeenten waaronder gemeente Den Haag krijgen hiervoor een aparte uitkering van het Rijk: zij moeten zorgen voor goede, uiteenlopende voorzieningen. Dat betekent ook dat gemeenten samen met woningcorporaties en opvanginstellingen moeten zorgen voor voldoende maatschappelijke opvang die 24 uur per dag te bereiken is in crisissituaties.

In de Kadernota Maatschappelijk Opvang is gesteld dat de Maatschappelijke Opvang vooral voor personen van achttien jaar en ouder is bedoeld.

De aanmeldingen naar Maatschappelijke opvang loopt via Centrale Toegang Maatschappelijke Opvang (CTMO). De Centrale Toegang Maatschappelijke Opvang (CTMO) via een samenwerkingsverband tussen de gemeente Den Haag en vier instellingen voor dak- en thuislozenzorg in Den Haag, te weten de Kessler Stichting, Stichting Limor, Stichting Huize Tichelaar en Goodwillwerk Leger des Heils Den Haag (GLD). De GGD Den Haag coördineert de uitvoering van het CTMO.

Sinds 1 februari 2004 verloopt de in- en doorstroom voor de 24 - uurwoonvoorzieningen en begeleid wonen van de maatschappelijke opvang via CTMO.

CTMO heeft als doelstellingen:

- Beter afstemmen van het aanbod van maatschappelijke opvang (MO) op de vraag;
- Instroom tot de maatschappelijke opvang (MO) verbeteren en
- Doorstroom en uitstroom uit de maatschappelijke opvang (MO) verbeteren.

De functies van CTMO zijn:

- Aanmelding en screening,
- Hulptoewijzing,
- Cliëntvolging en trajecttoetsing,
- Beleidsinformatie

Jongeren boven de achttien jaar kunnen hier terecht voor advies, informatie en indicatiestelling over de bestaande (woon)voorzieningen in Den Haag.

De aanmeldingsprocedure bij CTMO is als volgt:

De verwijzende instantie vult samen met de cliënt een aanmeldingsformulier in en stuurt dit op naar CTMO. Binnen een week na ontvangst bespreekt het screeningsteam van CTMO de aanmelding. Dit team bestaat uit deskundigen vanuit de maatschappelijke opvang, de GGD en Parnassia. Het screeningsteam adviseert welke woonvoorziening – eventueel aangevuld met andere hulpverlening - het beste aansluit bij

de behoeften en mogelijkheden van de cliënt. Het screeningsteama informeert de cliënt over het advies en geeft een kopie van het aanmeldingsformulier aan de betreffende voorziening. Binnen tien dagen maakt de voorziening zelf een afspraak met de cliënt voor een kennismakingsgesprek.

Tijdens dit gesprek bepalen de cliënten en woonvoorziening samen of het hulpaanbod passend is. Als er op dat moment geen plaats is, kan de cliënt op een wachtlijst worden geplaatst. Is er binnen de maatschappelijke opvang geen passend woonaanbod, dan probeert CTMO de cliënt door te verwijzen naar een geschikte woonvoorziening buiten de maatschappelijke opvang. Lukt dat ook niet, dan wordt de cliënt terugverwezen naar de verwijzende instantie.

Hieronder volgen de maatschappelijke opvang in Den Haag. De bedoeling is om te kijken of deze opvanghuizen voldoende capaciteit hebben en specifiek voor zwerfjongeren zijn.

- Kessler Stichting: Kessler Stichting heeft een opvanghuis voor jongeren boven 18 jaar. Deze heet DoorZ. DoorZ heeft een capaciteit van 18 bedden, heeft een wachtlijst en inkomen is noodzakelijk.
- Leger des Heils: deze heeft 16 plaatsen en heeft geen specifieke opvang voor zwerfjongeren.
- Stichting Limor: heeft geen specifieke opvang voor zwerfjongeren. De minimale leeftijd is 24 jaar. Hier worden meestal volwassenen dak- en thuislozen opgevangen.
- Stichting Huize Tichelaar: heeft geen opvang voor zwerfjongeren.

In de bijlage is een overzicht opgenomen van de opvanghuizen in Den Haag en Zuid-Holland.

Naast boven genoemde (Maatschappelijke) opvanghuizen zijn er in Den Haag ook particuliere kamerwoningen. De bekendste zijn DUWO- Foyer en Stichting Luna.

5.1.2. DUWO-Foyer

Dit is een particulier initiatief. Duwo-Foyer heeft een capaciteit van 38 plaatsen. Duwo – Foyer is specifiek voor zwerfjongeren. Om in aanmerking te komen voor een kamer is het hebben van een uitkering of andere inkomsten noodzakelijk. Een andere voorwaarde om hier aangenomen te worden is, is het hebben van een dagbesteding, werk en of school. Tevens moeten de jongeren in begeleiding zijn bij een instantie. Deze moet de jongeren hier aanmelden voor een intake gesprek. Niet alle jongeren die daar aangemeld worden komen in aanmerking voor een kamer. De jongere moet passen in het profiel van DUWO- Foyer. Er zijn Contra-indicaties.

5.1.3 Stichting Luna

Stichting Luna is ook een particulier initiatief en is niet specifiek voor zwerfjongeren.

Stichting Luna is voor alle jongeren tussen de 17-23 jaar die om wat voor reden dan ook moeilijk aan een kamer kunnen komen of wat extra aandacht nodig hebben en onder begeleiding staan van een instantie als MW., Jeugdzorg, Gids, Kans etc.

Tevens om hier voor een kamer in aanmerking te kunnen komen is het hebben van een uitkering en of werk noodzakelijk.

In de nota van VVD en Groenlinks over de capaciteit van de opvanghuizen in Den Haag staat dat er onvoldoende langdurige opvang bestaat waar alle jongeren op lange termijn onderdak kunnen vinden en vakkundig begeleid kunnen worden. Op basis van het aantal zwerfjongeren in Den Haag zijn 32 lange termijn opvangplaatsen (16 bij DoorZ en 16 bij Leger des Heils) niet voldoende.

5.2. Samenvatting en conclusies

In dit hoofdstuk is aandacht besteed aan de maatschappelijke opvang en andere vorm van woonvoorzieningen in en rondom Den Haag.

De maatschappelijke opvang is een vangnet voor mensen die bijna op alle leefgebieden problemen hebben. De maatschappelijke opvang samen met vrouwenopvang bestaat uit vier opvanghuizen. Deze

zijn: Kessler Stichting, leger des Heils, Stichting Huize Tichelaar, Stichting Limor. Alle aanmeldingen bij deze opvanghuizen loopt via CTMO. CTMO is een centraal meldpunt voor maatschappelijke opvang. Op deze manier wordt getracht om zwerfjongeren en de volwassen dak – en thuislozen na de indicatiestelling naar de juiste opvang en of woonvoorzieningen te sturen.

Locatie

Eerst wordt gekeken of voor deze jongeren iets te regelen is binnen de gemeente Den Haag. De zwerfjongeren zijn zeer mobiel en verplaatsen zich tussen de gemeenten. Er is sprake van een regionaal probleem. Om deze reden heb ik de opvanghuizen weergegeven zoals opvanghuizen in: Leiden, Rotterdam, Delft, Gouda etc. (zie bijlage opvanghuizen)

Voorwaarden

Het is opmerkelijk dat bijna alle opvanghuizen particulier of niet, voorwaarden hebben wat de zwerfjongeren niet waar kunnen maken. Er zijn contra – indicaties. Het hebben van een vorm van inkomsten is een voorwaarde. Er zijn wachtlijsten. In het geval van zwerfjongeren is laagdrempeligheid een essentieel fenomeen.

Leeftijd

De genoemde opvanghuizen zijn bijna allemaal voor volwassenen met een psychische en drugs/ drankproblematiek dak- en thuislozen. Zwerfjongeren hebben vaak daar niets mee en kiezen vaak voor de straat.

Aanpak

De problemen van de jongeren worden vaak niet structureel aangepakt.

En dus

Er is in Den Haag een beperkte capaciteit om de zwerfjongeren op te vangen. Er is meer instroom dan uitstroom bij de opvanghuizen. Er wordt niet duidelijk aangegeven welke projecten, initiatieven binnen deze opvanghuizen specifiek voor zwerfjongeren zijn. Jongeren weten vaak niet welke voorzieningen voor hen in Den Haag zijn en als gevolg daarvan weten ze vaak ook niet de weg naar deze instanties niet.

De boven genoemde maatschappelijke opvanghuizen zoals Leger des Heils(16 bedden) en Kessler Stichting(18 bedden) hebben een beperkte capaciteit om jongeren op te vangen.

De andere twee opvanghuizen zoals Stichting Huize Tichelaar en Stichting Limor vangen geen zwerfjongeren op. Het zijn meestal volwassen dak – en thuislozen die er voor opvang in aanmerking komen.

De Centrale Toegang Maatschappelijk Opvang probeert via een indicatiestelling de zwerfjongeren naar de juiste opvang te sturen. De vraag is dan wat gebeurt er als er meer vraag is dan aanbod, meer instroom dan uitstroom en meer zwerfjongeren dan opvangmogelijkheden?

6. Het onderzoek en de onderzoeksresultaten

6.1. De opzet van het onderzoek

Dit hoofdstuk gaat over het praktijkonderzoek en de resultaten van het onderzoek. Ik heb voor dit onderzoek in totaal 26 zwerfjongeren geïnterviewd om de situatie van de zwerfjongeren zo duidelijk mogelijk weer te geven. De interviews zijn geanalyseerd aan de hand van de drie analysevragen (zie inleiding).

In paragraaf 6.2 van dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan enkele demografische gegevens zoals leeftijd, sekse, plaats van herkomst, etniciteit van de jongeren. In paragraaf 6.3 wordt de actuele situatie zoals school en -werksituatie, inkomen, de dagelijkse situatie en toekomstperspectief en de hulpverleningsachtergrond van de jongeren weergegeven. In paragraaf 6.4 wordt aandacht besteed aan de persoonlijkheid van zwerfjongeren. In paragraaf 6.5 komt de gezinsachtergrond van de zwerfjongeren aan de orde. In paragraaf 6.6 besteed ik aandacht aan de ervaringen van de respondenten ten opzichte van de opvanghuizen in Den Haag. Tot slot in paragraaf 6.7 besteed ik aandacht aan de samenvatting en conclusies.

6.2. Enkele demografische gegevens

6.2.1. Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de gehele onderzoeksgroep bedraagt 21 jaar. Bij het stimuleringsproject De Gids komen meestal jongeren tussen 18 en 25 jaar die dakloos en zwervend zijn.

Tabel: leeftijdsopbouw

16 t/m 18jaar	4
18t/m 21 jaar	11
21 t/m 25 jaar	11
Totaal	26

6.2.2. Sekse

Van de 26 ondervraagde zwerfjongeren bestond een kwart uit meisjes terwijl de jongens de meerderheid vormden. De redenen waarom zijn verschillend. De meisjes gaan anders met problemen om dan jongens. Uit het onderzoek is gebleken dat meisjes vaak gebruik maken van hun persoonlijk netwerk. In ruil van seks worden ze opgenomen door zogenaamde vriendjes. Hierdoor komen zwervende meisjes vaak in de prostitutie terecht. Ook komen ze makkelijker aan een kamer of een woning dan jongens. Meisjes kunnen bij vrouwenopvang terecht. Er zijn voor meisjes/ vrouwen meer opvangmogelijkheden dan voor jongens boven de achttien jaar..

Tabel: sekse

Vrouw	9
Man	17
Totaal	26

6.2.3. Plaats van herkomst

De respondenten van de onderzoeksgroep zijn alle afkomstig uit Den Haag en omstreken met verschillende achtergronden en etniciteit.

6.2.4. Etniciteit

De laatste jaren wordt vastgesteld dat er veel allochtone jongeren gaan zwerven. In zijn totaal vormen ze landelijk 30 procent van de zwerfjongeren. Bij dit onderzoek is gebleken dat de meerderheid van de jongeren allochtoon zijn. Binnen de groep allochtone jongeren vormen de Marokkaanse jongeren en de Antilliaanse jongeren de grootste groep. Daarna komen de Nederlandse en de Surinaamse jongeren. Opmerkelijk is dat het zwerfgedrag onder Turkse jongeren veel minder voorkomt. Ze worden in vergelijking met Marokkaanse en Antilliaanse jongeren meer in de familie opgenomen. De meerderheid van de respondenten bestaat uit allochtone jongeren die in Nederland geboren en getogen zijn.

Tabel: etniciteit

Allochtoon	22
Autochtoon	4
Totaal	26

De verdeling binnen de groep respondenten is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel	Leeftijdsofbouw per bevolkingsgroep							Ant.
	Ned.	Mar.	Sur.	Eur.	Az/Af.	Tur.		
16 jaar		2						2
17 jaar	1	-	-	-	-	-	-	1
18 jaar	1	-	-	-	-	-	-	1
19 jaar	-	2	1	-	1	-	2	4
20 jaar	-	2	1	-	1	-	1	5
21 jaar	-	1	1	-	-	-	-	2
22 jaar	-	1	1	-	-	-	1	3
23 jaar	-	-	-	-	-	1	2	3
24 jaar	1	1	-	-	-	-	-	2
25 jaar	1	1	-	-	-	-	1	3
Totaal	4	8	4	-	2	1	7	26

6.3. Actuele situatie

6.3.1. Verblijfplaats voor zwerven

Hieronder volgt een schema van wat de laatste verblijfplaats van de jongere is geweest voor tot zwerven is overgegaan. Op deze manier wordt een beeld geschetst vanuit welke vaste verblijfplaats de jongeren zwervend zijn geraakt.

Tabel: Laatste verblijfplaats voor zwerven

Particuliere kamerwoningen	4
Crisis opvangcentrum	6
Reguliere opvanghuizen/ tehuizen	6
Gezin	7
Zelfstandige woning	3
Totaal	26

6.3.2. Huidige verblijfplaats

Aan de respondenten is gevraagd waar ze momenteel verbleven. Aan de hand van de antwoorden van de respondenten volg hieronder een schema van waar zij tijdens het interview verbleven.

Tabel:	Aard slaappleaatsen zwerfperiode	
Vrienden/ familie		8
Crisis / opvangcentrum	6	
Bedekt buiten (trein, portiek etc.)		5
Via prostitutie onderdak	7	
Totaal		26

Het relatief informele netwerk van vrienden, kennissen en familie blijkt een belangrijke rol te spelen bij de onderdakvoorzieningen van zwerfvende jongeren. De meerderheid van de jongeren hebben in de zwerfperiode wel eens een keer de nacht op straat moeten doorbrengen. Dat komt voor wanneer ze geen slaapplek kunnen regelen. Er zijn jongeren die tijdens de periode van het interview de nacht op straat moesten doorbrengen. Wat een bekend verschijnsel is dat de jongeren via prostitutie onderdak regelen. Dat komt meer bij meisjes voor dan bij jongens. Meisjes maken in het algemeen meer gebruik van hun netwerk dan jongens. In ruil van seks worden ze opgenomen door zogenaamde vriendjes.

6.3.3. De dagelijkse situatie

Aan zwerfvongeren is gevraagd wat hun dagelijkse activiteiten zijn / waren. Bijna alle jongeren gaven het aan dat ze bezig waren met het regelen van praktische zaken zoals het regelen van eten, onderdak, daklozenuitkering etc. Ze gaven het ook aan dat er voor de rest niet zoveel te doen was. Overdag op straat rondhangen en een warme plek zoeken voor de koude winterdagen vormen dan hun dagelijkse activiteiten.

6.3.4. School / werk situatie

De respondenten die ik gesproken heb, hebben allemaal een afgebroken opleiding.

Tabel	genoten opleiding	afgebroken
HAVO	4	4
VMBO	22	22
Totaal	26	26

De redenen van waarom ze gestopt zijn met de opleiding zijn verschillend. Bij de ene ligt het aan de thuissituatie en bij de andere ligt het aan het niet hebben van een vaste verblijfsplek. Er zijn ook jongeren die door de school weggestuurd zijn (uitstoting).

De werkloosheid onder de zwerfvongeren is heel hoog. Door een afgebroken opleiding kunnen ze heel moeilijk aan een baan komen. Ook het zwerfvende bestaan staat in de weg om een vaste baan te vinden. Veel van de respondenten hebben hier en daar gewerkt maar door het zwerfvende bestaan hebben ze niet lang volgehouden.

De vicieuze cirkel laat hier zijn invloeden weer zien. Geen woning dan geen werk en / of scholing en geen werk dan geen woonruimte en /of school. Het ontbreken van de ene heeft invloed op de andere.

6.3.5. Inkomsten

Aan de respondenten is gevraagd hoe ze aan hun geld kwamen. De meeste jongeren hebben een daklozenuitkering omdat ze nergens ingeschreven staan. Als je nergens ingeschreven staat, dan krijg je een daklozenuitkering?

Wat een probleem is voor zwervende jongeren is dat ze niet ingeschreven staan bij het bevolkingsregister. Voor Wet Werk en Inkomen (WWB) uitkering in aanmerking te kunnen komen dient men geregistreerd te zijn (GBA= Gemeentelijke Basis Administratie). Zwervende jongeren staan veelal nergens ingeschreven.

Het komt ook voor dat zwerfjongeren helemaal niets hebben en om te kunnen overleven de criminaliteit ingaan. Een op de vier jongere zegt dat hij/ zij ooit een criminele activiteit heeft verricht omdat hij/ zij geld nodig had om te kunnen eten en ergens voorlopig onderdak te kunnen vinden. Deze criminele activiteiten zijn dan diefstal, prostitutie en beroving.

Een aanzienlijk deel van deze jongeren heeft te maken met hoge schulden. Deze schulden zijn voornamelijk gemaakt tijdens het zwerven. Deze jongeren hebben verder niemand om terug te kunnen vallen. De jongeren die een tijdje zelfstandig hebben gewoond, hebben een huurachterstand opgebouwd. Dit heeft op den duur geleid tot de uit huiszetting. Daarnaast heeft een groot deel van deze jongeren schulden aan studiefinanciering (IBG) en boetes voor openbaar vervoer wat allang betaald moest worden maar wat niet gedaan is en bij de deurwaarders is terechtgekomen.

6.3.6. Het sociale netwerk

Meer dan de helft van de jongeren heeft geen of een heel smal netwerk van vrienden waarop men in tijden van problemen kan terugvallen. Veel jongeren hebben de vroegere vriendschappen die ze op school, thuis of tehuis hebben ontwikkeld (moeten) achter zich laten. Het zwervende bestaan, steeds van plaats veranderen staat in de weg om langdurige vriendschappen aan te gaan.

Zwerfjongeren ervaren hun ouders, broers en zussen niet als netwerk en willen vaak ook niets met hun familie te maken hebben als ze in problemen zitten. Tevens schamen ze, vooral de mannelijke zwerfjongeren, zich om tijdens de zwerfperiode contact op te nemen met de ouders. Ze willen weer contact opnemen met hun ouders als ze alles weer op een rijtje hebben gezet aldus de jongeren. Hiermee willen ze laten zien dat ze op een goede pad zitten en op die manier het contact met de ouders weer herstellen.

Er zijn ook jongeren die door de pijnlijke ervaring in de gezinssituatie helemaal niets te maken willen hebben met hun ouders. Ze willen niet aan die tijd herinnerd worden.

6.3.7. Het hulpverleningscircuit

De respondenten is gevraagd wat hun ervaring met hulpverlenende instellingen waren / zijn. Alle zwerfjongeren die ik gesproken heb, hebben één of meerdere hulpverlenende instelling achter de rug. Ze werden tegelijk door meerdere instellingen geholpen. Ze zoeken hulp voor praktische dingen. Het regelen van inkomsten, woning, schulden, kamer of een woning etc.

Bijna de helft geeft aan dat ze geen vertrouwen meer heeft in de reguliere hulpverlening. Ze ervaren dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd. Jongeren willen dat de hulpverlening taak en resultaatgericht te werk moet gaan. Als dat het niet gebeurt dan haakt de jongeren af en verdwijnt uit het beeld.

'Ik heb niets aan verhaaltjes als ik moet nadenken waar ik vanavond moet overnachten ' aldus de een van de respondent. Door de hulpverleners wordt dit toegeschreven aan het gedrag van jongere zelf. Er wordt gezegd dat de jongere niet gemotiveerd is.

6.4. De persoonlijkheid van de zwerfjongeren

Onder ' persoonlijkheid' worden somatische en psychologische kenmerken verstaan, aan de hand waarvan een bepaald individu kan worden gekarakteriseerd. De somatische deel heeft betrekking op de

lichamelijke kenmerken. Het psychologische deel verwijst naar vaardigheden, temperamentiele gedragspatronen en karaktereigenschappen.

In het kader van het onderzoek zal ik in dit hoofdstuk meer aandacht besteden aan de psychologische kant van de persoonlijkheden van de zwerfjongeren.

6.4.1. Zelfbeeld

Aan de respondenten is het onderstaande lijst met eigenschappen voorgelegd. De vraag was hoe zouden ze zich kunnen/ willen typeren.

instabiliteit

- weinig zelfvertrouwen
- niet standvastig
- onzelfstandig
- afhankelijk

teruggetrokken

- pessimistisch
- eenzaam
- teruggetrokken
- minderwaardigheidsgevoelens
- niet impulsief
- angstig
- eenling

Acting – out

- Niet meewerkend
- Ongemotiveerd
- Zoekt naar avontuur
- Agressief
- Manipulerend
- Onaangepast
- Onbetrouwbaar

De lijst is vrij zwaar ervaren door de respondenten. Ze hebben een ander zelfbeeld van zichzelf dan hierboven aangegeven eigenschappen. De zwerfjongeren typeren zichzelf minder problematisch, hebben een positief zelfbeeld, ook niet als sociaal inadequaats en komen met beschuldigingen richting de hulpverlenende instellingen. Ze geven ook aan dat hierboven genoemde eigenschappen door de hulpverleners aan hen toegeschreven is wat niet klopt. Het is de hulpverlener die niet luistert en al vanaf het begin met vooroordelen hen benaderd.

6.4.2. Redenen om te gaan zwerven

Op de vraag waarom de jongeren zijn gaan zwerven, zijn de volgende gegevens naar voren gekomen.

- Het merendeel van de respondenten gaf aan dat het hen simpelweg is overkomen nadat ze problemen hadden in de huiselijke situatie;
- De jongeren konden de weg naar de instellingen niet vinden;
- De jongeren konden wel de weg naar opvanghuizen maar er was geen plaats.....;
- Er zijn ook een categorie jongeren die tot hun 18 de bij Jeugdzorg onder begeleiding waren en na hun achttiende op straat zijn terechtgekomen;
- Jongeren hebben een afkeer van de opvang voor oudere thuislozen. Men voelt zich er niet thuis en huiverig voor het idee tussen de oudere thuislozen te leven;
- Er zijn 7 jongeren die vanuit een crisis centrum zwervend zijn geraakt. De crisisopvang biedt voor een bepaalde tijd opvang aan deze jongeren. Het is meestal een week in de maand. Iemand die geen vaste woon en verblijfsplek heeft komt automatisch op straat terecht;
- Er zijn ook een grote categorie jongeren die vanuit een huissituatie op straat zijn beland. Deze jongeren komen uit multi -probleem gezinnen. Ze werden of weggestuurd of zelf weggegaan. Er

spelen meervoudige en complexe problemen binnen de gezinssituatie. In het volgende hoofdstuk wordt hierover uitgebreid gesproken;

- Het blijkt dat een categorie jongeren zelfstandig heeft gewoond voordat ze gaat zwerven. Bij deze categorie is het vinden van een woning niet het probleem maar het houden ervan.

6.4.3. Toekomstverwachtingen van de zwerfjongeren

De respondenten gaven tijdens het interview een rooskleurig beeld aan. Ze willen allemaal dat ze in de toekomst een huis en werk hebben en zich kunnen ontwikkelen. Op lange duur willen ze een vaste relatie en kinderen. Ze willen weer meetellen in de maatschappij en een gevoel van erbij horen.

De respondenten geven aan dat ze door de omstandigheden gaan zwerven. Niemand vindt het leuk of avontuurlijk om op straat te gaan slapen. Ze zouden het liefst op school zitten, een woning hebben en zich niet meer zorgen hoeven te maken waar ze terecht zouden komen.

6.5. De gezinsachtergronden van de zwerfjongeren

In dit hoofdstuk wordt de nadruk gelegd op de achtergronden van de jongeren zelf en uit wat voor milieu en gezinnen zij komen.

6.5.1. Echtscheidingen en overleden ouders

Het is heel opvallend dat respondenten allemaal uit gebroken gezinnen komen. Moeder en vader zijn gescheiden of een van de twee is overleden. Ze hebben op jonge leeftijd verschillende opvoeders gehad. Eerst moeder en vader na de scheiding alleen moeder en vader of stiefmoeder en stiefvader. Daarna komen de tehuizen naar voren.

Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat veel jongeren op jonge leeftijd werden geconfronteerd met verschillende opvoeders.

6.5.2. Sociaal economisch milieu

Alle respondenten die ik gesproken heb komen uit een lage sociaal economische milieu. Moeder is huisvrouw, vader werkt in de tuinbouw, fabriek of arbeidsongeschikt, zit in de WAO en heeft een sociale uitkering wet werk en bijstand (WWB). Er zijn veel schulden en het gezin komt heel moeilijk de maand rond.

Wat ook opvalt is dat de ouders van de zwerfjongeren de Nederlandse taal slecht en of helemaal niet beheersen. Dat maakt hun positie in de arbeidsmarkt alleen maar minder gunstig. Ze komen meestal voor laag betaalde arbeid in aanmerking wat hun frustraties doet toenemen.

Tevens komen de ouder van respondenten allemaal uit zelfde wijk namelijk Schilderswijk. De allochtone jongeren komen in vergelijking met autochtone jongeren uit een groot gezin.

6.5.3. Problemen van de ouders

De ouders van de zwerfjongeren/ respondenten kampen met veel problemen. De problemen waar de ouders mee kampen zijn ziekte zowel psychisch als lichamelijk, werkloosheid, alcohol en gok verslaving. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de vader alcohol en gokverslaafd is en moeder veel medicijnen gebruikt voor de psychische klachten. Het alcoholgebruik van de vader is vaak een reden van de echtscheidingen.

6.5.4. Relationale kenmerken: weggaan en weggestuurd worden

Alle respondenten die ik gesproken heb hebben relationele problemen met hun ouders. Ze werden weggestuurd of zijn zelf weggegaan van huis.

Seksuele en lichamelijke mishandeling kan een reden zijn om van huis weg te lopen. Aan de andere kant het niet in beeld passen van wat de ouders van hun kinderen verwachten een reden zijn om weggestuurd te worden.

Negentig procent van respondenten die ik gesproken heb is allochtoon en hebben verschillende achtergronden. De grootste groep onder respondenten zijn de Marokkaanse zwerfjongeren. Daarna komen de Surinaamse en Antilliaanse jongeren.

De Marokkaanse jongeren leven tussen twee culturen. De cultuur, de normen en waarden van Marokko en aan de andere kant de cultuur van de Nederlandse samenleving. De jongere die hier geboren is en mee wil doen aan de gevestigde orde en aan de andere kant thuis de traditie en de religie. Jongeren die niet naar hun ouders luisteren krijgen problemen. Dat kan een reden zijn om van huis weg gestuurd te worden. Er zijn zwervende meisjes onder respondenten die door de ouders uithuwelijkt willen worden en van huis weglopen.

6.5.5. Multi – probleem – gezinnen

De hierboven geschetste situatie geeft aan dat de gezinnen waaruit de zwerfjongeren/ respondenten komen worden geconfronteerd met opeenstapeling van problemen op verschillende gebieden.

Volgens de Vet (1984) wordt van een multi- probleem gezin gesproken wanneer de onderstaande het geval is:

- De zwakke maatschappelijke positie van de ouders;
- Het veelvuldig voorkomen van crisissituaties;
- Problemen op relationeel gebied;
- Het isolement van de gezinnen;
- De desorganisatie van het gezin.

Al deze boven genoemde gegevens nader beschouwd kunnen we met zekerheid zeggen dat de respondenten die ik gesproken heb uit een multi – probleem gezin komen.

6.6. Opvanghuizen

Aan de respondenten is gevraagd hoe ze de opvanghuizen in Den Haag hebben ervaren. De meerderheid van de gesproken respondenten heeft veelal ervaring met de opvanghuizen zoals Stichting Kessler, Leger Des Heils etc. Daarnaast hebben de respondenten ook ervaring met particuliere kamerwoningen zoals Duwo-Foyer, Stichting Luna etc.

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat ze niet tevreden is over de capaciteit van de opvanghuizen. De respondenten vinden dat het allemaal heel lang duurt totdat zij een kamer kunnen krijgen. Ze ervaren dat er teveel regels zijn en dat ze wat dat betreft tegen een grote muur aanlopen. Ook geven zij aan dat ze van de kast naar de muur gestuurd worden. Ze willen het liefst gelijk geholpen worden met de complexe problematiek waar zij mee te maken hebben. Bovendien komen ze regelmatig terecht tussen een groep waarbij zij zich ongemakkelijk voelen zoals verslaafden en mensen met een psychische stoornis. Veelal verkiezen zij dan om op straat te slapen. Dit gebeurt soms ook omdat er nergens plek is.

De lange wachtlijsten, regels en contra- indicaties, voorwaarden ervaren deze jongeren als een groot probleem. De meeste opvanghuizen stellen voorwaarden als het hebben van inkomsten.

Daarnaast ervaren de respondenten het als vervelend om herhaaldelijk bij ieder opvanghuis hetzelfde verhaal en gegevens te moeten vertellen. Hun ervaring is, dat als ze emotioneel opkomen voor hun rechten, dat ze veelal niet geaccepteerd worden bij het betreffende opvanghuis.

6.7. Samenvatting en conclusies

Zwerfjongeren komen vaak uit multi – probleem gezinnen. Deze gezinnen behoren tot de laag sociaal economische klasse. De zwerfjongeren hebben vaak met meervoudige en complexe problemen te

maken. Deze problemen spelen op alle leefgebieden. Deze zijn: werk, school, wonen, welzijn, vrije tijd, sociale netwerk etc. Zwerfjongeren hebben een positiefzelfbeeld van zichzelf terwijl dat door de hulpverleners anders wordt getypeerd namelijk als ongemotiveerd, niet zelfstandig, instabiel, teruggetrokken etc.

De meerderheid van de respondenten ervaren de opvanghuizen negatief. Er zijn jongeren die vanuit een opvanghuis zwervend zijn geraakt omdat zij niet in het beeld van opvanghuizen pasten of op een emotionele manier voor hun rechten wilden opkomen en daardoor werden weggestuurd.

7. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk onderbouw ik mijn conclusies van het praktijkonderzoek met de conclusies van het literatuuronderzoek. Ik geef de overeenkomsten en de verschillen aan. Tot slot kom ik tot de aanbevelingen.

7.1. Conclusies

Zwerfjongeren hebben te maken met meervoudige en complexe problematiek. Deze jongeren hebben op een jonge leeftijd veel problemen meegemaakt. Sommigen vinden op den duur hun weg en komen goed terecht. En anderen raken verder geïsoleerd en raken na verloop van tijd het gevoel van erbij horen kwijt. Deze jongeren komen uit zeer complexe gezinnen met meervoudige problematiek. Deze gezinnen worden multi-probleem gezinnen genoemd. Jongeren worden of weggestuurd of gaan zelf weg.

De jongeren hebben bijna allemaal een afgebroken opleiding. Jongeren zijn gestopt met school nadat ze dakloos zijn geworden. Ook worden ze door hun gedrag weggestuurd door school. Hierdoor moeten ze vaak ongeschoold werk verrichten. Het is een vicieuze cirkel waar deze groep jongeren in terecht komt.

De uitstotingsfactor zoals weggestuurd worden van huis, school, hulpverlening is een bekend fenomeen bij zwerfjongeren. De lastige jongeren worden buiten de deur gezet.

Dit bovengenoemde fenomeen wordt toegeschreven aan persoonlijke gedragskenmerken van zwerfjongeren. Deze zijn:

Instabiliteit: deze jongeren kenmerken zich vooral door gedragingen als geen zelfvertrouwen, onstandvastig, onzelfstandig en dergelijke.

Teruggetrokkenheid: hier gaat het om jongeren die pessimistisch, eenzaam, teruggetrokken en dergelijke zijn.

Oppositieel: in dit geval betreft het jongeren die gedragingen vertonen zoals ongemotiveerd, manipulerend, agressief en dergelijke.

Veel van deze jongeren hebben contacten gehad met hulpverlenende instellingen. Ze hebben geen vertrouwen in de hulpverlening en dit leidt tot uit het zicht verdwijnen.

Zwervende meisjes maken van andere bronnen gebruik om een onderdak te regelen. Het zijn meisjes die van huis weglopen en/ of na hun zeventiende bij Jeugdzorg weggaan en op straat terecht komen. Zwervende meisjes maken veelal gebruik van hun persoonlijke netwerk; in veel gevallen prostitueren zwervende meisjes om een kamer bij zogenaamde vriendjes te regelen. De prostitutie onder meisjes die zwerven is een ernstig probleem.

Het zwerfgedrag van deze jongeren is niet toe te schrijven aan één factor. Er zijn meerdere factoren die de jongeren doen zwerven. Het gezin, opleiding, de persoonlijke kenmerken van de jongeren zijn factoren waar rekening mee moet worden gehouden.

Er zijn in Den Haag opvanghuizen die in twee categorieën vallen. Opvanghuizen voor jongeren tot achttien jaar. Deze worden beheerd door instellingen voor Jeugdzorg. De opvanghuizen voor jongeren boven achttien jaar. Deze vallen onder de Wet Maatschappelijke Opvang. De vrouwenopvang, opvang voor volwassen dak en thuislozen vallen allemaal onder de Maatschappelijke Opvang. De meeste van deze opvanghuizen zijn niet specifiek voor zwerfjongeren. Zwerfjongeren moeten vaak tussen het volwassene dak en thuislozen met drugs en psychische problemen zitten omdat bij deze opvanghuizen niet voor zwerfjongeren zijn en vaak geen plek is voor deze jongeren.

Deze opvanghuizen zijn niet laagdrempelig genoeg voor deze groep jongeren. Er zijn contra indicaties, wachtlijsten en voorwaarden om opgevangen te worden. De opvanghuizen die in hoofdstuk vier genoemd

zijn, hebben allemaal voorwaarden wat de zwerfjongeren vaak niet waar kunnen maken. Het hebben van een inkomen is in veel gevallen een pré.

DoorZ is bijv. een opvanghuis voor jongeren waar ook zwerfjongeren terecht kunnen. Deze heeft een capaciteit van 16 plaatsen. Om hier in aanmerking te kunnen komen, is het hebben van een (dakloze)uitkering of inkomen uit arbeid noodzakelijk. De zwerfjongeren die helemaal niets hebben kunnen zich dit niet veroorloven.

Er zijn in Den Haag naar schatting tussen de 100 en 500 zwerfjongeren en 150 plaatsen. De vraag is of deze specifiek voor zwerfjongeren zijn?

Bij de particuliere kamerwoningen is het precies hetzelfde. DUWO-Foyer en Stichting Luna zijn (semi) begeleid kamerwoningen en niet voor zwerfjongeren. Er zijn lange wachtlijsten. De procedure voor aanname duurt heel lang terwijl sommige zwerfjongeren onmiddellijk een kamer nodig hebben. Na de aanname kunnen jongeren hier een jaar wonen. De psycho – sociale hulpverlening wordt door een instantie van buitenaf gedaan. Na maximaal twee jaar moeten jongeren uitstromen ook als jongeren na een jaar geen alternatieven voor een andere vorm van wonen hebben.

Er is in Den Haag onvoldoende opvang die specifiek voor zwerfjongeren is. Zwerfjongeren worden door de huidige opvanghuizen zo goed als zo kwaad opgevangen. De huidige opvanghuizen in Den Haag hebben te weinig capaciteit om de zwerfjongeren op te vangen. Het gevolg is dat door de gebrekkige opvang toch veel jongeren op straat terechtkomen. Er is geen laagdrempelige noodopvang en / of crisisopvang voor zwerfjongeren boven de achttien jaar.

De gecompliceerde wet- en regelgeving en de financiering uit verschillende bronnen belemmeren een adequate hulpverlening en opvang voor zwerfjongeren.

De financiering van de bestaande residentiele- en ambulante voorzieningen is in vrijwel alle gevallen afkomstig uit meerdere subsidiebronnen. In veel gevallen is sprake van niet - structurele financiering, waardoor het voortbestaan van voorzieningen voor zwerfjongeren voortdurend bedreigd wordt. De hulpverlening aan jongeren tot 18 jaar valt onder de verantwoording van de jeugdzorg en valt daarmee onder de regie van de provinciale overheid. Vanaf 18 jaar zijn de centrum gemeenten waaronder Den Haag verantwoordelijk voor de opvang voor zwerfjongeren.

Er zijn, naar schatting, ongeveer 500 zwerfjongeren in Den Haag. Een analyse van het probleem is niet voorhanden. Er is geen zwerfjongerenbeleid; zwerfjongeren vormen geen aparte beleids categorie. Men is erop gericht alle jongeren met problemen zo goed mogelijk te helpen. Er is geen sprake van integratie van beleid. De leeftijdsgrens van 18 jaar markeert twee gescheiden beleidscircuits. Grootstedelijke regio Haaglanden ziet voor zich geen verantwoordelijkheid voor zwerfjongeren van 18 jaar en ouder. De jongeren boven 18 jaar vallen onder de verantwoording van de Wet Maatschappelijke Opvang. De Gemeente Den Haag heeft de regierollen hierin.

Het zwerfgedrag van deze groep jongeren is niet toe te schrijven aan een factor. Er zijn meerdere factoren die de jongeren doen zwerven. Deze factoren zijn:

- De persoonlijkheidskenmerken van de jongeren,
- De gezinsachtergronden van de jongeren,
- De complexe problematiek waar de jongeren mee te maken krijgen,
- Het niet hebben van passende opvangmogelijkheden in Den Haag,
- De complexe wet- en regelgeving en de invloeden op de opvanghuizen,
- Onvoldoende opvang mogelijkheden in Den Haag voor zwerfjongeren boven de achttien jaar.

7.2. Aanbevelingen

- Er moet meer aandacht worden besteed aan de gezinshulpverlening om te kijken of deze jongeren thuis terug kunnen keren. De zwervende jongeren komen uit probleemgezinnen. Er is een negatief gezinsklimaat door ruzies en conflicten wat voor veel zwerfjongeren een reden is om te gaan zwerven. Het is aanbevelen waard om in het begin stadium deze gezinnen te blijven begeleiden en vroegtijdig te voorkomen dat deze jongeren gaan zwerven (preventief werken). De Jeugdzorg zou hierin een rol kunnen spelen om deze problematiek preventief aan te pakken.
- Er moet rekening gehouden worden met de persoonlijke kenmerken van deze jongeren door hulpverlenende instellingen zodat deze jongeren niet uit het zicht verdwijnen. De zwerfjongeren zijn qua persoonlijkheid te onderscheiden naar drie kenmerken: labiel, oppositioneel en teruggetrokken. Ook hebben de zwerfjongeren vaak de neiging om zichzelf te overschatten. Bij het verlenen van hulp aan deze jongeren dient rekening te worden gehouden met deze specifieke persoonlijkheidseigenschappen.
- Ketenaanpak in Den Haag. Scholen, gezinnen, politie, opvanghuizen, maatschappelijk werk etc. zouden beter samenwerken om de complexe problematiek van de zwerfjongeren adequaat te kunnen aanpakken.
- Omdat de meerderheid van deze groep jongeren een afgebroken opleiding heeft, moeten deze jongeren vaak ongeschoolde en zwaar werk verrichtten. Het verdient aanbeveling deze jongeren tot een aangepaste opleiding(werk) te brengen zodat ze een betere kans maken op de arbeidsmarkt. Zonder toekomstperspectief komen deze jongeren in de bijstand en de gevolgen van dien.
- Bij sommige zwerfjongeren is het gebleken dat het vinden van een huis niet het probleem was maar het houden ervan. Het probleem is dat deze jongeren via diefstal, huurachterstand, detentie en ruzies etc. hun huis kwijtraken en in het zwerverscircuit belanden. Verdere hulp is hier van essentieel belang om te voorkomen dat deze jongeren op straat terechtkomen. Het bieden van trainingen zoals budgetteren en socialevaardigheidstrainingen kunnen hier goed van pas komen. Deze twee trainingen kunnen ook voor andere zwerfjongeren worden toegepast om de zwerfjongeren zelfstandiger en weerbaarder te maken.
- In dit onderzoek vormen de allochtone zwerfjongeren de meerderheid. Deze hebben andere culturele en religieuze achtergronden. In de omgang hebben ze andere verwachtingen dan autochtone zwerfjongeren. Het kunnen formuleren van een hulpvraag is in meeste gevallen niet zo eenvoudig. De begeleiding naar deze jongeren toe moet categoriaal zijn. Er moet rekening gehouden worden met de achtergronden van deze groep jongeren.
- Er moet meer aandacht voor zwervende meisjes komen omdat zij te maken kunnen hebben met bijkomende problematiek zoals prostitutie. De vrouwenhulpverlening zou zich met deze problematiek moeten bezighouden.
- Er komen steeds meer zwerfjongeren die onder de achttien zijn en wettelijk onder verantwoording van Jeugdzorg vallen. Het is aanbevelen waard om naar de oorzaken van dit fenomeen te kijken. Hoe komt het dat er de laatste tijd veel jongeren op straat terechtkomen terwijl zij bij jeugdzorg horen te zitten. Dit probleem moet verder onderzocht worden.
- Er zijn in Den Haag beperkte opvangmogelijkheden voor zwerfjongeren boven de achttien jaar. Er moeten meer initiatieven/ opvangmogelijkheden komen die zich specifiek bezighouden met de problematiek van deze groep zwerfjongeren.
- Omdat zwerfjongeren vaak uit het beeld van de hulpverleners verdwijnen is het aanbevelen waard meer nadruk te leggen op outreachend werk: vindplaats gericht werken. Er is in Den Haag Mobiel Jongeren Team die zich voornamelijk bezig houdt met vindplaats gericht werken. Deze zou stedelijk gemaakt kunnen worden om de zwerfjongeren te bereiken.
- Er zijn onvoldoende crisiscentra in Den Haag voor zwerfjongeren waar jongeren in geval van crisis gelijk terechtkunnen. Voor andere opvangmogelijkheden moeten zwerfjongeren een lange procedure volgen. Dit leidt in veel gevallen dat jongeren op straat moeten slapen. Er moeten meer crisisopvang voor zwerfjongeren komen die laagdrempelig zijn en de jongeren zonder geld niet buiten sluiten.
- Er moet een centraal punt voor zwerfjongeren komen zodat jongeren weten in geval van crisis waar ze terechtkunnen en waar de indicatiestelling plaats kan vinden. In Den Haag bestaat

Centrale Toeleiding Maatschappelijke Opvang (CTMO). Het probleem is vaak dat de meerderheid van zwerfjongeren de weg naar deze instelling niet weten. Er moet meer bekendheid komen over CTMO.

- CTMO is een initiatief van de gemeente Den Haag. De bedoeling van CTMO is; beter afstemmen van het aanbod van maatschappelijke opvang (MO) op de vraag, instroom tot de maatschappelijke opvang (MO) verbeteren en doorstromen en uitstroom uit de maatschappelijke opvang (MO) verbeteren. Om dit te kunnen realiseren moet gemeente Den Haag met meer initiatieven (opvang) komen voor zwerfjongeren. Zolang er meer vraag is dan aanbod bij opvanghuizen zijn de bovengenoemde doelstellingen van CTMO niet haalbaar.
- Er moet een opvanghuis komen die laagdrempelig is en in het begin stadium geen voorwaarden stelt. Een opvanghuis dat specifiek zwerfjongeren opvangt en ze begeleidt. Er moet een balans zijn tussen instroom en uitstroom. Dat wil zeggen dat jongeren in voldoende mate en positief kunnen uitstromen. Het geven van psycho – sociale hulpverlening en werk- en scholingstrajecten moeten hierin voldoende aan bod komen. Een opvanghuis waar multidisciplinaire en integraal gewerkt wordt. Aandacht voor psycho – sociale hulpverlening, werk en scholing, familie, sociaal netwerk zoveel mogelijk onder een dak. De hulpverleners moeten getraind worden om goed naar ‘ het verhaal’ van de jongeren te luisteren.
- Nazorg en continuering van begeleiding bij zelfstandig wonen, moet geïntegreerd worden in de begeleiding.
- Vanuit een trajectmodel werken. Het uitgangspunt hierbij is dat de verschillende instellingen een kernfunctie vervullen zoals bijv. hulpverlening of scholing. Zijn vervullen allen vaak meerdere functies maar zijn gespecialiseerd in één functie. Deze specialisaties kunnen in een traject met een begin – en een eindpunt worden ingezet, waarbij het ene aanbod aansluit op het ander. Uitgaande van het traject model kan er voor zwerfjongeren een individueel integratietraject ontwikkeld worden. Binnen dit integratietraject kunnen de volgende kernfuncties in samenhang worden aangeboden: contactleggen, dagbesteding, hulpverlening, scholing en vorming, toeleiden naar de arbeidsmarkt, begeleiding en nazorg.
- Voor meer aanbevelingen over opvanghuizen zie bijlage1 Het Projectplan die ik zelf naar aanleiding van dit project ontwikkeld heb (zie bijlage 1).
- Ketenaanpak realiseren tussen de bestaande organisaties voor zwerfjongeren.
- Een duidelijk beleid specifiek voor zwerfjongeren.
- Duidelijke financiering ten opzichte van zwerfjongeren in plaats van subsidiëring vanuit verschillende bronnen.
- Uit het onderzoek blijkt dat de gecompliceerde wet- en regelgeving en de gebrekkige afstemming tussen verschillende overheidslagen een adequate hulpverlening en opvang belemmeren en tevens een goede verantwoording. Het spreekt voor zich dat deze situatie moet vernaderen. De overheid zou de wetten eenvoudiger en toegankelijker voor velen moeten maken. De gebrekkige afstemming kan verbeterd worden door de ketenaanpak.
- Een richtinggevend kader uit te werken voor doelgroepen met zeer specifieke problemen, over wie bekend is dat zij zich voor de hulpverlening in een grijs gebied bevinden op het snijvlak van diverse beleidsterreinen. Daarbij dient te worden aangegeven welke type voorzieningen en vervolgttrajecten nodig zijn, welke kwaliteitsniveau gewenst is en welke overheden en overheidsinstellingen daarvoor verantwoordelijk zijn.

Bijlage Projectplan

Hoe zou een gestructureerde opvang er naar aanleiding van dit onderzoek uitzien?

Naar aanleiding van het onderzoek volgt hieronder een concept projectplan voor de 24 uur opvang voor zwerf- dak en/ of thuisloze jongeren boven achttien jaar. Dit plan is bewust breder dan alleen voor de doelgroep zwerfjongeren omdat opvanghuizen met deze groepen te maken hebben en voor een deel dezelfde problematiek kent. Echter vanwege de complexe problematiek zijn jongeren met een verslaving of met psychische problemen niet meegenomen in de doelgroep. Deze jongeren zullen doorverwezen worden naar instellingen die gespecialiseerd zijn in de problematiek.

Definitie doelgroep

De doelgroep voor wie dit plan geschikt is, is onderverdeeld in 5 groepen jongeren:

- Jongeren van 18 tot maximaal 27 jaar zonder werk en inkomen (dagbesteding *) die al geruime tijd op straat leven;
- Jongeren van 18 tot 27 jaar met een (dakloze) uitkering (wel onderdak) echter nog geen dagbesteding;
- Jongeren van 18 tot 27 jaar welke door diverse redenen dakloos geworden zijn met dagbesteding *;
- Jongeren van 18 tot 27 jaar die dreigen dakloos te worden (preventie);
- Tiernmoeders 1^e opvang (liever niet, snelle uitstroom richting gerichte tiernmoeders projecten).

* dagbesteding: werk, school, vrijwilligerswerk, leerwerkcentrum en of cursussen.

Binnenkomst

Hoe kunnen jongeren binnenkomen? Jongeren kunnen doorverwezen worden door verschillende samenwerkingspartners. Deze zijn o.a. DSZW, CWI, Maatschappelijk werk, School maatschappelijk werk, Jeugdzorg, Politie etc. Een belangrijk middel om de jongeren te bereiken is outreachend werk zoals het project Mobiel Jongeren Team. Zelfmelding is ook een van de mogelijkheden om binnen te komen. Doordat we uitgaan van laagdrempelige opvang is het niet noodzakelijk dat deze jongeren een externe begeleiding hebben.

Voorwaarden

Welke voorwaarden zullen worden gehanteerd om binnen te komen?

Er zijn weinig voorwaarden behalve dat de jongeren openstaan om een traject te volgen richting een betere toekomstperspectief. Jongeren met zware psychische en/ of drugsproblemen zullen niet in aanmerking komen. Deze jongeren kunnen doorverwezen worden naar instellingen die daarin gespecialiseerd zijn.

Begeleidingsmethodiek

Er wordt gewerkt volgens De Gids methodiek zoals omschreven in het Gids werkboek (zie werkboek Gids). Deze Methodiek is een samensmelting van de volgende methodieken:

- Methodiek Intergraal Werken;
- Individuele Traject Begeleiding;
- Methodiek Interculturele Gespreksvoering.;
- Case-management;
- Systeembenadering;
- En de Coachingsmethode.

Doordat De Gids methodiek de maatschappelijke ontwikkelingen volgt, zal deze methodiek zich verder ontwikkelen gedurende de loop van het project.

Fasen

Er wordt gewerkt met drie fasen. Jongeren kunnen in iedere fase binnenstromen en de bedoeling is dat zij in gestelde termijn doorstromen naar de volgende fasen. De fasen zijn:

- Fase 1: jongeren die helemaal niets hebben. Geen inkomsten, scholing, werk, dagbesteding etc. Deze groep jongeren kunnen opgevangen worden en zolang ze geen inkomsten hebben zullen ze buiten

hun gewone taken werken voor hun verblijf met tien weken intensieve begeleiding. In deze fase kunnen jongeren terecht komen in een slaapzaal met negen andere jongeren. Het streven is om binnen de tien weken de jongeren aan een uitkering (of inkomen uit arbeid) te helpen. Na tien weken volgt een voortgangsgesprek en een overgang naar fase 2.

- Fase 2: jongeren die inkomsten (uitkering) maar geen dagbesteding (1) hebben. Twaalf weken begeleiding door case-managers richting arbeid en/ of scholing. Volgen van trainingen zoals SOVA, sollicitatie trainingen, cursus budgetteren en klusjes in huis etc. In deze fase kunnen jongeren met vier anderen in een kamer verblijven. Na twaalf weken naar fase 3.
- Fase 3: jongeren van wie de meeste zaken geregeld zijn en die gebaat zijn bij een lichte begeleiding. In deze fase worden de jongeren voorbereid op het zelfstandig wonen. Deze jongeren zouden eigenlijk een eigen kamer moeten kunnen krijgen in het project. Fase 3 jongeren kunnen de fase 1 jongeren als mentor begeleiden (voorbeeldfunctie). Jongeren zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid geven.

Leefgebieden

Er wordt begeleiding geboden op de volgende acht leefgebieden:

1. Wonen
2. Schulden/ financiën
3. Gezondheid
4. Werk en inkomen
5. Scholing
6. Sociale omgeving/ netwerk
7. Justitie
8. Vrije tijdsbesteding

Wonen

In eerste instantie zal er voor de jongeren per direct een crisisbed geregeld worden. Zonder onderdak is het niet mogelijk om iets structureels van de grond te krijgen. Doordat ze vaak op zoek zijn naar slaapplekken is het moeilijk om afspraken te maken. Het zou mogelijk moeten zijn dat de jongeren voor een periode van maximaal twee jaar opgevangen kunnen worden.

Schulden en financiën

Er zal gekeken worden naar de financiële situatie van de bewoner. Tevens zal er een (daklozen) uitkering aangevraagd worden, zodat de eerste noden gelenigd kunnen worden. Ook kan er dan begonnen worden met betalingsregelingen en het afsluiten van een ziektekosten verzekering (nauwe samenwerking met DSZW is een voorwaarde).

Gezondheid

Door het ontbreken van inkomsten lopen veel van de jongeren onverzekerd rond (zie ook hierboven). Er wordt gekeken naar de gezondheidstoestand van de bewoner. Uit de praktijk blijkt dat veel jongeren die al langer op straat leven behalve ziektes ook een problematische alcohol en/ of softdrugs problematiek hebben. In de toekomst mogelijk samenwerking zoeken met een ziektekostenverzekeraar. Gebruik maken van de contacten die al bestaan met huisarts, GGD, Parnassia etc.

Werk en inkomen

In veel gevallen zijn dakloze jongeren werkloos. Vaak is de werkloosheid een voortvloeisel van het dakloos zijn, maar vaak is het werkloos zijn een reden om dakloos te worden. Tijdens het wonen wordt er gekeken naar de (on)mogelijkheden van de jongeren en de bagage welke de jongeren (nog) nodig hebben om aan het werk te gaan, en om het werk te (be)houden. Nauwe samenwerking met het CWI/DSZW/ Werkkompas/'t Jongerenwerk en werkgevers is een noodzaak.

Scholing

Veel van de jongeren hebben een afgebroken opleiding of een niet toereikend opleidingsniveau voor passend werk. Dan zal er eerst naar de scholingsmogelijkheden gekeken worden. Er moet een balans gevonden worden tussen willen en kunnen. Vaak hebben de jongeren een onrealistisch zelfbeeld. En dan moet er gekeken worden welke opleiding bij de jongeren past. Ook is het van belang dat de jongeren die wel een opleiding volgen en op straat komen te staan, opgevangen worden en ervoor te zorgen dat zij de opleiding afronden (preventief). Het is van belang dat de jongeren vroegtijdig in beeld komen. Nauwe samenwerking met het CWI/DSZW/Werkkompas /'t Jongerenteam en werkgevers, evenals met scholen is een must.

Sociale omgeving/ netwerk

Dakloze jongeren zijn zeer mobiel. Omdat ze geen vaste verblijfplaats hebben bewegen ze zich van slaapplek naar slaapplek. Om die reden hebben / kunnen ze niet langdurige vriendschappen sluiten waar ze in geval van nood op terug kunnen vallen. Ook de uitstotingsfactor is een bekende oorzaak om op straat terecht te komen. Ze worden van huis, school, hulpverleningsinstanties weggestuurd omdat ze vaak niet in het beeld van deze instelling passen. Jongeren worden veelal bestempeld als ongemotiveerd, instabiel, ruziezoekers etc. Het is van groot belang om te kijken welk sociaal netwerk van jongeren open staat voor een hernieuwd contact om de jongeren adequaat te kunnen helpen.

Justitie

Jongeren die meerdere malen (zware) delicten hebben gepleegd komen niet in aanmerking voor een traject.

Vrije tijdsbesteding

Veel dakloze jongeren hebben weinig goede vrije tijdsbesteding. De kans op uitval wordt hierdoor vergroot. Het niet hebben van een zinvolle vrije tijdsbesteding kan tot overlastgevend gedrag leiden. Rondhangen, mensen lastig vallen, kleine criminele activiteiten. Het is dus van belang dat er behalve werk en scholing er iets gedaan wordt aan het zoeken van een passende hobby.

Samenwerkingspartners

- Dienst Sociale Zaken en werkgelegenheidsprojecten;
- CWI (Centrum voor werk en inkomen);
- Scholen, School Maatschappelijk Werk;
- Werkkompas, Leerwerkcentrum;
- Woningbouwverenigingen;
- Welzijninstellingen;
- Schuldhulpverlening;
- Stichting MEE;
- Parnassia;
- Reclassering Bureau Taakstraffen;
- ITB (Individuele Traject Begeleiding);
- Jeugdzorg;
- Jeugd maatschappelijk werk;
- JIT (Jongeren Interventie Team);
- Vrouwenopvangcentra;
- Jongerenwerk;
- JIP (Jongeren Informatie Punt);
- Duwo- Foyer, Kessler Stichting;
- Politie;
- GGD;
- JIB (Justitie In de Buurt);
- Winkeliersvereniging;
- Werkgevers;
- Uitzendbureaus;

- Diverse Sociale Fondsen;
- Advocaten;
- Sportclubs.

De contacten met bovengenoemde samenwerkingspartners zijn er al. Er zullen nieuwe afspraken gemaakt worden voor een hechte samenwerking.

Aanbevelingen

- Het is aan te bevelen dat het grootse gedeelte van de hulpverlening vanuit het huis wordt opgestart. Het is dus van belang dat er een hechte samenwerking is met bovengenoemde samenwerkingspartners.
- **Laagdrempeligheid, 24 uur opvang, directe crisisopvang, geen wachtlijsten**
Er moet een opvanghuis komen die laagdrempelig is en in begin stadium geen voorwaarden stelt en dat 24 uur per dag bereikbaar is. Tevens dient het geen wachtlijst te hebben en geschikt te zijn voor directe crisisopvang. Een opvanghuis dat dak – en thuisloze jongeren opvangt en ze begeleidt.
Er moet een balans zijn tussen in- en uitstroom en nazorg en het continueren van begeleiding bij zelfstandig wonen.
- **Multidisciplinair team**
Het geven van psychosociale hulpverlening en werk - en scholingstrajecten moeten hierin voldoende aan bod komen. Gezien de meervoudige problematiek, de veelal specifieke persoonlijke kenmerken en de vaak allochtone achtergrond van de zwerfjongeren is een brede gespecialiseerde begeleiding nodig. Specifieke aandacht is ook nodig voor zwervende meisjes omdat zij met bijkomende problematiek van prostitutie te maken kunnen hebben/ krijgen (jongens overigens ook, alleen in veel mindere mate). Jongeren geven zelf aan dat zij betrokkenheid en continuïteit (een vaste figuur) en laagdrempeligheid nodig hebben.
- **Integraal en intramuraal werken (vooral in de eerste periode)**
Een opvanghuis waar multidisciplinair en integraal gewerkt wordt. Aandacht voor psychosociale hulpverlening. Werk, scholing, sociaal netwerk wordt zoveel mogelijk door het huis zelf geregeld. Nazorg en continuering van begeleiding bij zelfstandig wonen moet geïntegreerd worden bij de begeleiding. Cliënten worden geregistreerd in een centraal cliëntenvolgsysteem.
- **Preventief en vroegtijdig opereren**
Er moet een centraal punt voor zwerfjongeren komen zodat jongeren weten in geval van crisis waar ze terecht kunnen en waar de indicatiestelling plaats kan vinden. Een centraal punt specifiek voor zwerfjongeren boven de achttien jaar. Bovendien kan in het stadium voordat jongeren zwerfjongeren worden, al ingegrepen worden door middel van onder meer gezinshulpverlening.
- **Case –management**
Vanuit een trajectmodel werken. Het uitgangspunt hierbij is dat de verschillende instellingen een kernfunctie vervullen zoals bijv. hulpverlening of scholing. Zij vervullen alle vaak meerdere functies maar zijn gespecialiseerd in één functie. Deze specialisaties kunnen in een traject met een begin- en een eindpunt worden gezet, waarbij het ene aanbod aansluit op het ander. Uitgaande van het trajectmodel kan er voor zwerfjongeren een individueel integratieproject ontwikkeld worden. Binnen dit integratietraject kunnen de volgende kernfuncties in samenhang worden aangeboden: contactleggen, dagbesteding, hulpverlening, scholing en vorming, leiden naar de arbeidsmarkt, begeleiding en nazorg.
- **Cliëntenvolgsysteem**

Een centraal registratiesysteem moet ontwikkeld worden zodat hulp aan jongeren effectief en adequaat wordt uitgevoerd. Een centraal systeem waar alle informatie over de jongere te vinden is.

Verschillende instellingen zijn op verschillende momenten maar soms ook gelijktijdig, met één en dezelfde jongere aan het werk. Dat kan tot problemen leiden als men dat niet van elkaar weet. Netwerkontwikkeling, case-management en registratie zijn dan ook onontbeerlijke activiteiten die tot doel hebben om tot de gewenste samenhang en afstemming te komen.

- **Trajectplan**

Uitgangspunt moet zijn dat jongeren hun hulpvraag in samenwerking met case-manager zelf formuleren zodat het hun trajectplan wordt met een grote eigen verantwoordelijkheid van de jongeren. Trajectbegeleiding op basis van case-management met als handvat De Gids Methodiek vanuit het huis zelf. Dat wil zeggen dat jongeren in voldoende mate en positief kunnen uitstromen.

In de tabel is een overzicht opgenomen van het trajectplan.

Kernfunctie	Instelling	Interventie
Contact leggen	Samenwerken met: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Outreachende werker bijv. Mobiel Jongeren Team (MJT), ▪ Dienst Sociale Zaken, ▪ Zelfmelding, ▪ Doorverwijzing vanuit centrale aanmeldpunt voor zwerfjongeren, ▪ JIP (jongeren informatie punt), ▪ Politie, ▪ Algemeen Maatschappelijk Werk 	Intake- analyse of de zwerfjongeren op de juiste plek zijn. Zo nee doorverwijzen naar passende instellingen.
Opvang	Langdurige 24 uur opvang voor jongeren boven de achttien jaar.	Samen met de jongere formuleren van een hulpvraag.
Gezondheidszorg	GGD, Huisarts, Parnassia	Behandeling Voorlichting
Hulpverlening	Zoveel mogelijk door het huis zelf, door case-managers/ trajectbegeleiders.	Hulp in combinatie met scholing en werk. Sociaalvaardigheidstrainingen Cursus budgetteren Opbouwen sociale netwerk.
Dagbesteding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jongerencentra ▪ Club en buurthuizen ▪ Klussen in het huis ▪ Sportverenigingen 	Een nuttige en zinvolle dagbesteding Ontwikkelen van vaardigheden.
Scholing en werk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Scholinginstellingen ▪ Leer- werk trajecten ▪ Werkkompas ▪ Jongerenteam van de afdeling Sociale Dienst 	Individueel traject begeleiding (ITB)
Begeleiding en nazorg	Door case- managers /trajectbegeleiders van het huis zelf	Coördinatie van zorg en continuïteit van de begeleiding na uitstroom en bij zelfstandig wonen.

Bijlage gebruikte documentatie

- *Hedendaagse Jeugdzorg 'Zwervende jongeren', J.D van der Ploeg, J. Gaemers, P.H. Hogendam;*
- *Overal en Nergens' Stijlen van aanpak van thuisloze jongeren', Jan Laurens Hazekamp, Heleen Jumelet,*
- *Website van Algemene Rekenkamer, 'Onderzoek Opvang Zwerfjongeren 2004'*
- *Onderzoek naar dak -en thuisloze jongeren 2003, door Stimuleringsproject De Gids, Seher Akyol*
- *Raadfractie VVD, Groen Links; notitie over opvang dak - en thuisloze jongeren in Den Haag*
- *Nota van Gemeente Den Haag voor dak en thuislozen 2004-2008*
- *Nota van de gemeenteraadfracties VVD en Groenlinks januari 2005*
- *Nota Y. Kleinsma wethouder Welzijn gemeente Den Haag*
- *De Gids werkboek 2004, Seher Akyol*
- *Evaluatie Stimuleringsproject De Gids 2004, Seher Akyol*
- *Diverse internetpagina's*

Bijlage vragenlijst

Demografische gegevens

- Geslacht
- Leeftijd
- Plaats van herkomst
- Etniciteit

Actuele situatie

- Waar heb je geslapen?
- Waar slaap je momenteel?
- Sinds wanneer ben je dakloos?
- Is het eerste keer dat je dakloos bent?
- Heb je een baan?
- Opleiding?
- Hoe zijn je inkomsten geregeld?
- Hoe verlopen je sociale contacten? Heb je vrienden, etc?

Gezinssituatie

- Heb je contact met je ouders?
- Heb je contact met andere familieleden?
- Wat doen /deden je ouders?
- Hoe gaan je ouders met elkaar om?

Persoonlijkheidskenmerken

- Hoe typeer je jezelf (zie lijst)?
- Hoe komt het dat je dakloos geworden bent?
- Wat doe je als je het gevoel krijgt dat er niet naar jou geluisterd wordt?

Wat is de rol van de huidige opvanghuizen die er in Den Haag zijn?

- Bij welke opvanghuizen ben je allemaal geweest?
- Wat waren de voorwaarden om aangenomen te worden bij dat opvanghuis?
- Is het voorgekomen dat je bent geweigerd omdat er geen plek was? Zo ja, hoe vaak?
- Wat was de reden van je weigering?
- Denk je dat de opvanghuizen in Den Haag voldoende zijn en de juiste begeleiding geven?
- Wat wil je veranderd zien op het gebied van opvanghuizen?
- Wat voor problemen kom je tegen?
- Waarin schiet de hulpverlening naar jouw mening te kort?
- Heb je het idee dat er naar je geluisterd wordt?
- Met welke instanties heb je allemaal contacten?
- Wat hebben die instanties voor je gedaan?
- Wat wil je veranderd zien op dat gebied?
- Welke problemen spelen nog meer in de andere leefgebieden en hoe ben je van plan om dat te veranderen?

Bijlage overzicht opvanghuizen Den Haag en omgeving

Naam	Adres	Telefoon	Toelichting
Den Haag			
Leger des Heils Mannenverblijf	Nieboerweg 125	070-3501300	Vanaf 18 jaar. Aanmelden via maatschappelijk Werk Er komen volwassen dak en thuislozen met drugs en psychische problemen. Deze heeft een capaciteit van 15 plaatsen.
Leger des Heils Noodopvang	Prinsegracht 57	070-3892661	Het is voor iedereen toegankelijk. Het bieden voor een onderdak voor een bepaalde tijd.
Kessler Passantenverblijf	De la Reyweg 552	070-3889504	5.00 Euro L.van Meerdervoort Via 070-3191701 tot 15:00 aanmelden. Kost vijf euro per nacht en is niet specifiek voor zwerfjongeren. Iedereen kan hier terecht en het is alleen maar vier nachten in de maand. Er is geen dagbesteding voor dak en thuislozen. Overdag gaan ze hangen om de dag door te brengen.
Kessler Noodcentrum	Zamenhofstraat 6	070-3889504	18+ met een hulpvraag max. 2 weken (psychiatrische problemen). Deze is voor volwassen dak en thuislozen die met meervoudige problematiek te maken hebben. De voorwaarde om hier een kamer te krijgen is het hebben van een uitkering en of inkomen een voorwaarde.
R.I.J. Haagzicht Bestaat niet meer.	Ruysdaelstraat 51	070-3885289	Voor jongeren tot 23 jaar. Telefonisch bereikbaar v.a. 16:30 uur. Dit is een crisis centrum voor jongeren tot 23 jaar. De verblijfsduur is zeven nachten in de maand. Haagzicht bestaat niet meer.
Doorz	van Swindenstraat 14	070-3889504	Begeleid wonen van 18 tot 27 jaar (bewonerstel. 070-4274202) DoorZ valt onder KESSLER Stichting en is voor jongeren tot 27 jaar. de voorwaarde om hier binnen te komen is het hebben van een inkomen noodzakelijk. DoorZ heeft een capaciteit van 16 plaatsen.
Vluchthaven	J. v/d Haagenstraat 35-43	070-3808069	Woonbegeleiding. (ex) psychiatrische cliënten.
Stichting Huize Tichelar	Toussaintkade 43+44 2513 CL	070-3461928	Begeleid wonen. Biedt 24 uren zorg en begeleiding aan dak- en thuislozen vanaf 18 jaar. In de praktijk wonen hier meestal volwassen dak- en thuislozen. Geen sprake van opvang voor zwerfjongeren.
Stichting Limor	Westeinde 3, 2512 GS	070-3606307	Opvang en begeleiding aan volwassen dak- en thuisloze mensen. Zwerfjongeren komen hier niet in beeld.
Hostels Den Haag			
City Hostel	Scheepmakerstraat 27	070-3157878	Slaapzaal 23,00 Euro, 2 pers.kamer 61,00 Euro
Via Jeugdzorg tot 18 jaar			
RIJ De Suilplaats Den Haag	Prins Mauritslaan 99	070-3546869	Jongeren van 12 tot 17 jaar Alleen via jeugdzorg
RIJ Prinsengracht	Prinsegracht 65	070-3883104	Jongeren van 15 tot 18 jaar. Alleen jeugdzorg
Frankenslag	Frankenstraat 62	070-3546332	Geen crisisopvang, alleen structurele hulpverlening (wachtlister)
Hulp & Begeleiding			
Meidenwegloophuis Den Haag	Geheim	070-3559961	Opvang voor meiden die door bedreiging geheim adres nodig hebben
RIJ T-Team Bestaat sinds jaar niet meer	Prinsegracht 63, 2512 EX	070-3883330	Geen crisisopvang, alleen begeleiding bij meerdere hulpvragen.
Vrouwenopvang Den Haag			
Vrouwenopvang Pepita van Rijn	Postbus 8571, 2508 CK	070-3106878	
Vrouwenopvang Blijf van mijn lijf	Postbus 8571, 2508 CK	070-3106878	

Vrouwenopvang het Fiomhuis	Postbus 8571, 2508 CK	070-3106878	
Meidenwegloophuis Den Haag		0703559961	Opvang voor meiden die door bedreiging geheim adres nodig hebben
Rotterdam			
C.A.P. Rotterdam	Onbekend	010-4253944	Centraal aanmeldpunt voor crisisopvang regio R-dam. t/m 18 jaar.
FIOM Rotterdam "Klein Henegouwen"		010-4775322	
FIOM Rotterdam Vrouwenopvang		010-4761680	Vrouwenopvang
De Plantaan Rotterdam	Mathnesserlaan 261	010-4766582	Nachtopvang voor jongeren van 16- tot 22 jaar tot max. 7 nachten p.m.
Maaszicht Rotterdam	Walenburgerweg 31	010-2434141	Aanmelden via Maatschappelijk Werk. Max. duur 1 jaar
Leger des Heils Passantenverblijf	Dunantstraat ..	010-24491626	Man en vrouw 18+. 8,50 Euro p.n. Aanmeld.via :010-4765988
De Meerpaal		010-2930106	Laagdrempelige opv. geopend vanaf 17:30 Aanmeld via 010-4765988
De Village		010-4771333	Opvang voor vrouwen (sociaal pension) Aanmeld via 010-4765988
Vrouwenopvang Rijnmond	Beukelsdijk 30, 3021 AH	010-4769044	Hulpverlening aan mishand.& of bedreigde vrouwen met/zonder kind.
Saadet (vrouwen opv.)	Postbus 25297,3001 HG	010-4776773	Opvang Islam.vrouwen en meisjes vanaf 13 jr.(maatschappelijke opv.)
Somik (vrouwen opv.)	Essenburgsingel 139	010-4776264	Maatschappelijke opv. Vanaf 18 jr.
Delft			
Leger des Heils	Onbekend	015-2123901	
Time Out Bestaat niet meer	Simonstraat 113	015-2566122	Noodopvang max. 7 dagen. Tot 21 jaar..
Leger des Heils Zwijndrecht		078-614304	Werk en woonproject voor jongeren.
Gouda			
Vrouwenopvangcent.Midden Holland	Postbus 3098,2800 CD	0182-527256	Vanaf 18 jaar
Leger des Heils Gouda	Ruysdeberenbrouckl aan 2	0182-551375	Multifunctioneel Centrum.
De Ton Gouda	Krugerlaan 89	0182-519411	Crisisopvang van 14 tot 18 jaar. Alleen via jeugdzorg
Leiden			
JKL Leiden	Lage Rijndijk 94	071-5214684	Crisisopvang van 12 tot 18 jaar. Alleen via jeugdzorg
JKL Leiden	Oudevest 181	071-5128170	Crisisopvang voor jongeren tot 18 jaar
Binnenvest Leiden	Rembrandstraat 12	071-5133549	Crisisopvang voor alle leeftijden, tel.aanmelden 10,80 Euro p.d.
Slaaphuis Binnenvest Leiden	Nieuwsteeg 43	0715120187	Crisisopvang vanaf ± 16 jaar.
Vlaardingen			
Noodcentrum Vlaardingen	Geheim	010-4351491	Vanaf 16 jaar, in crisis, M+V en kinderen Max 10 weken
Humanitas Spijkenisse		0181-623788	Opvang en begeleiding & thuisloze jongeren v.a 18 tot 28 jaar
Utrecht			
De Dijk	Geheim	030-2518434	Vanaf 16- t/m 25 jaar, thuisloos, verslaafd. (Eigen regio eerst)
Leger des Heils Enkeltje zelfstandig		030-2382012	
FIOM Utrecht "Vrouwenopvang"	Biltstraat 186, 3572 BR	030-2711724	
Amsterdam			
Leger des Heils Amsterdam zuid-oost		020-4610203	opvang zwerfjongeren "de Klif"

